

بەچى لى رەژىمىمىزنى ناوين، بەردىوام شۇمۇ ؟ ... نووسىنى باستيان بەربىز

و. لى ئاماننىيەت ھەققىدە بەربىزى

كوشتار لى سورىما، شۇمۇ لى عىراق و ھەراي بى بەاننىيەت لى سىر ئىسرائىل. لى ھىچ دىققەتلىكى جىھان دا، ھەندى رەژىمىمىزنى تىزىك خول نا ئۆت.

سنوورلىكان، ھەر چەكلىك بىن، شەكىلى بەھدارىن. جا وىك دىوارلىك بىن، لى سىرلىك بى تىلى دىكاوى گىرابىن، يان وىلى پىرژىن وابىن، ياخود لى چەشنى شوورايلىكدا، بى گولنى پى لى خە ھەچىنرابىن لى بىابان دا، وىيان ھاوچەشنى ھەللىكى خەلىكى، كە تىنلى لى سىر نەخشە دىبىنرلىن.

سنوورلىكان باشى، ئىگەر بىت و دوو شە بى جەبەلىن:

لى لايىك ئىگەر بىت، لى ناو وى مەقلىكان يەكەلىن، ئىوانلى زىر لى يەك دىچىن، و دىتوانى لى رامبىر پىرسىارى "كە دىبىت ھوكممان بىكات" ؟ بىك بىكون. ھەروھە ئىگەر لى لايىكى دىكەو، ئىوانلى لى دىرلىك و دىمەندى و لى گە ئىوانلى ناو وى دا ھەرگىزاو و ھەرگىز لى سىر يەك وىم نام ناتوانى يەك بىگىر.

ھەردوو لايىكەتلىك ھەتونەت دى، ئاىا سنوورلىك ئامبىلىكى بىكوپىكى و بىكەستىن. ئىگەر نا، داخى سنوور گەرتى زىر بىرۆنگە.

لازقىم، شارلىك لى سورىما و دىكەو بىت سىر دىرىي ناو بىست و كە نارلىكى جوان و خەشى ھەي. ئىم ھاوینەش خەك لى و دىچەو بى، بى ئىو بى خەيان بىدەن بىر پىرژى شەپىلى بىر زى و نىزم بوونەو بى ئاوكە، بىدەم ھاژى نەرگە لى كەشەن وى. ھەروھە ئىدلىبىش شارلىك لى سورىما. لى و خەكەكە، بىرمىلى بىمبا ھەلاھەلەيان دىكات. لى سىرلىك ئىم سا لى گوندەكى نىزىكى ئىم ناو، چەند وىلى بى جىھاندا بىاوبىو، مىندا بى گاز كەوتوون و دىمىان كەفى لىنىشتىبوو.

ئىم دوو شارى تىنلىا (۱۲۰) كە لى يەكەو دوورن. ھەردوو شارلىك لى لايىن بىشار ئىسەدەو ھوكم دىكەلىن. زىرىندى دانىشتوانى لازقىم

علاوین و ئم ب باش دینن. زین دانیشتوانی ئدل ب سوونین و دیان و بشار بوخنن. ئمان مرڤان، ک ل ناو و، بلام حز دکن لدر و بمندنو. بلای ئمانو، سنووری دوور و در، دیواری بندیکان ی.

علاوی و سووننی لژر یک دساتدان و حزیان دکرد دوویان هبوا ی.

چند سد کیلم تر بولاو بر و رژهات، نیشتمانی کوردان. واک زنجیر چیا و ووباری گور و ب خو و د و نشوی قووی تدا ی و پدا تدا پ و هور ها ب ژمار یکی زر ل سنوور: سنووری سوریا - تورکیا، عراق - تورکیا، سوریا - عراق، ئران - تورکیا، عراق - ئران دوری گیراو. کورد ل چوار د و تدا دژین، پیان خش بوو، یک د و تیان هبووای، یک ک خیان ل ناویدا بووای.

ل چوانییکی گردک یی چند سد کیلم تر بولاو، خوارووی رژاوا، دیسان محم د ناسر، ک ت م نی ۱۷ سا، ل ر ژکی هاوینی ۲۰۱۶ دا دوو کیلم تر بولاو د چت گوندکی دراوسو. ل و ه د کوت ت سار ما ک و خی د خزن ت، ژووری منداکان و، کچکی منداکی ۱۳ سای ل جگادا خوتوو. ددات بر چق تا دیکوژ. محم د، هیچ شتکی تایب تی لگ و کچدا نی، بام ئ و کچ ل ناوچی کریات ئربا، د ک و ت ک رتی ر ژاوا ف لستین و دژی. ئم کوشتنکی سیاسی. ئوی ف لستینی ئسرائیلیکی کوشتوو، ل پناوی ئوی پامک ب حکوم ت ک و وان بکات و ب: ئم واتی ئم ی!.

چن د بت سنوورک، پ مانا، جیاوازی بکات ل نوان ی ک ل ناو و و ی ک لدر و؟.

وای داد نین، پیاو ل ناو کشتییکی ئاسمانیدا ی و ل سار واتی ع رب ل سارخ د ف. سیرکردن ک بشی دریای ناو است تا سنووری برزاییکانی ئران دکات، ل زنجیر چیاکانی ئ ناد و تا ک نداوی فارس، وای داد نین پیاو هر یک ل دانیشتوان، ل سار و وک نوکت یکی بچوک دین.

۸۲ ملین ئرانی، ۸۰ ملین تورک، ۳۸ ملین عراقی، ۲۸ ملین سعودی ع ربی، ۱۷ ملین سوری، ۸ ملین لوبنانی، ۸ ملین ئردنی، ۸ ملین ئسرائیلی، ۵ ملین ف لستینی.

و ن ی ک ل ۲۷۴ ملین پیکسل/Pixel خا و. ئگ ر پیاو ه روا

امان بکات، کوا هه موو ئو مره فانیه له گه سنووری واته کتیا و فته می ده سه اته کتیا ناسوود و به خته ورن، وک پیکسلی سپی ببینین و نه وانیه دیا نه ویه سنوور و سیستمه کان بگه نن، پیکسلی نه شن. پیاوی چاوی ده که و ته سه ر ووبه رکه کی زه ری نه ش، که وک و رکه می شه ربه نه ب ربه ته ناوچه که.

له نه ژناوای عراق، سووننه کان نه کان دژی حکومه ته شیعانه کان، له به غذا و ستاونه ته و. له نه ژه اته ته سعودیه، شیعانه کان کتیا نه به ته و، له حکومه ته سوونیه کتیا نه له ریا. که ناری ر ژناو، غزا، ناوچه کوردیه نه کان، نه ژه اته ته سوریا هه مووی نه ش ده نو نه ته. Middle East, Proche Orient, Naher Osten، نه ژه اته ته نزیکه، ناسایه به هه زمانه، نه م دوو وشه یه به یته ناو مه شکه و هه مان فلیم له ده داته و.

تیره رسته نه یشدار نه کان، نه وانیه خه یان ده ته قه نه و. چا نه ته و ته گه گرتو نه کان، خانوو و مایه به مباران کراوی داربه سه ر به رده و نه ماو. پیکاپی چه که له سه ر دابه ستراو، جه نگ له سوریا. کوشتر له عراق. خه بات له تورکیا. نه اپه نه یه له ئیسرائیل. په لاماری تیره رسته له هه موو شو نه. له سه د ساهیه نه ابووردودا نه نزیکی ۸۰ جه نگ و قه یران له نه ژه اته ته نه ناوین ووی داو. نه نزیکی ۶،۵ ملیه نه که سه کوژراو و مردوون. نه نگه زیاتریش بوو به ته.

چه نه نه و ده داته؟ به چی به تابه ته نه ژه اته ته نزیکه به ته شانه خوه نه به ناهقه نه ژاو و به خوه نه تینوو؟ و نه مایه ناسایه و باو ده ده: گه لانی فره، ناینزای زه له م ده قه ره ته سه که دا، کوهاو به که فوکو و توو نه یه نایینه. به گومان نه نه تیه نه سه ر نه دانه سه ر تابه ده جه به باو نه هه نه، هه روک که ته به کی خراپ به به به رکه کی جوانه و. که به نه استی گه ره که ته ته به گات، به چی جه نگ له م به شای جیهان دا، که تابه نایه ته، په ویسته نه او به سه دسا، په ش نه ستا بده ته و، به نه و سه رده مه ی، که نه م سنوورانیه نه ستا نه بوون. نه ویه له نه نه ده دا به " نه ژه اته ته نه ناوین" ناسراو، تاکه ئیمپراته ره ته کی به هه زی به سه رچه و هه بوو. نه م ئیمپراته ره ته عوسمانیه که له که نه ستانته پل، نه نه پیه ده ووتره نه سه ته مه و، له لایه نه که سه که و به خه ده و ته سو نه تان، حوکم ده کرا.

۷۰۰ سه د سا نه نه م ئیمپراته ره ته دره نه ی که شا و له سایه ده گه لان و ناینه کان ده ژیان، تورک، عه ربه، کورد، موسه مان، کریسته و جوله که، به شه ویه کی گونجاو به ناشته په که و هه یان ده کرد. به گومان هه را و ناکه کی هه بوو، جار و جاریش جه نگ، له به ته که ا

پهکډو، سار سوو هډرانه باش گوز رانيان دکرد. نه نيدک
نوو يې ئه تڼه ميبه کي فراوان، برپرسيارتي خي لي د وو ته کدا
به سنووردا ه بوو.

ئينجا جهنگي يکمي جيهاني هات. له ژر ئاگري ته پکاندا و هاتان
توانو و سارل نوو نه خشکه شرانو. د سار تدارتي دان مان و هي
نوو دروست بوونو. ئم له ئوروپا ووي دا، بهام زياتر به
رژه هات. له ئيمپراتر تي عوسماني چندين د ووت و، ه
سار کي کانين له م دا، پياو له پخشي ه موو د نگوباسه کاندا
د بينه. شقه و شوه نوک يان، حتمی نه بوو. به کو ئو
سياسه تکار و جه ن اکان، ديبله ماتکاران و سيخو کان، ئوان
به وو د برد، سرباز کان، ئوانه کي ش يان د کرد، ه نديک به
چکي م د برن و ه نديکيش به او شاندني شمشير به سوازي حوشر و.
بهام به يارد ر ۳ کس بوون. دووانيان خاون بيروباو بوون،
يک کيان ه لپرست بوو. هر س کيان به ريتاني بوون. هر س کيشيان
امان و چاو و وانيه کي ته و او يان له و ه بوو، کام سنوورگه لک،
د بت دواي جهنگ رژه هاتي ناوين رک بخت.

به داخ و امانه کانين پهکډو نه د گونجان.
ک بير له و به زم و ه رايه ئيمه د ک يته و، سا به سا
د تبات و به رابووردو، هر وک ه د دان و و د فتر و و نه ي بزک
به دواو، ه تا ئو شو نه ي پياو، له ک تايدا د گات سار ئو ۳
د موچا و.

لای ئفسر ته ماس ئدوارد لانس Thomas Edward Lawrence، ک له
سا ۱۹۱۷ و ه هک و، يکک له م ژووي پان وانه تي تراژيديايي
م د برن به نووسينه و.

لای ئرست کرات مارک سايس Mark Sykes د بار ي ئو، نووسه ري
ئ م ريکي Scott Anderson به کورتي د نووسه: "زه حم ته ک سهک
بد زيت و، ک له سد د ي بيسته مدا به نه تي خراپي شه اني و به سوپا
بتوان به به ته ه کاري ئو ه موو و رانکاريه".

لای کيميا کار خايم وايزمان Chaim Weizmann، ک له استيدا د بوو
لاواز تريني ئو سيان بواي، به به دامو و د زگايه کي سياسي، به
پار، له گه ئو و شدا، له اکامدا گور ترين سارک و تني به دست
ه نا.

ننگه سوريا ئم نه سو تاي، له وانه ي کورد خا وني د ووت
بوواي، به کو محم د هيچ کچکي نه کوشتا ي به چقه، گر بهاتاي
ئم سه کسه، پش سد سا له م و بر، به جه رکي تر مامه يان
بکړد اي.

مژدووی هاوبلشی ئمان له ژهلاتی ناوین دست په ناکات، بلکو له لاندنو، داوون ستریت 10 Dawning Street له شوونی دانیشتنی، سړک وزیرانی بریتانیا، کات له پاییزی ۱۹۱۵ دا، ئندامانی کابینای جگ، بسر نه خشی یکی گوردا دچمنو و پرسیار له خیالان دکن: چن ئم ژگری لهو بکین، ک ئمان شل ک بدنو؟

سربازان جارن له چا قو اویدکانو همدگوان، به اکردن، ووو و بری رئاوا و هموو ژک به ووو ووی نووی دژ بیکتر. ئمانکان له لایک و بریتانی و فرانسوی کانیس له لایک، وک گورگکی دند ک ژیانی ملی نانیان هوشی و فلیقاندو. پرسیار ئوو ی: ک زیاتر برگ دگرت؟ حکومتی بریتانی متریسی له نیشتبوو: ئمانیا و سویتانی عوسمانیش وک لاینگری ئمانیا هاتبوو جنگکو و تاز به تاز، بانگوازی له هموو موسمانانی جیهان کردوو، به شلی پیراز/ جیهادیان له دژ هاوپیمانان.

له ژر کفی دسلاتی ک لایالی ئینگلیزدا، ملی نان موسمان دژیان. له پاییزی سا ۱۹۱۵ ی دا لاندن به خراییی پویستی به بیرک یکی ستراتیژی هبوو. ک میساری باای بریتانیا، له میسر هات قس. ئو بویو بری دسلاتی ک لایالی بوو، له قاهره هاوکارکانی دستیان کرد، به دالشی نه خشی یکی، ک هر دوو ئامانجک له خ بگرت وئامانج بپک: ابوونی متریسی داری موسمانکان بخنکن و ئمانکانیش به چکدا بهن.

ئو کات، ماوی چنند هفت یکی کم بوو، پیاوکی له قاهره دژیا، تاز پهی نابوو تهمنی ۲۷ سا ییو و باای هر ۱،۶۵ م برز بوو، له گ ئو تهمن ک میشیدا، ئنگ باشتترین ک سی رژهلاتی ناوینناسی حکومتی بریتانی بوو - به لانی کم و ئو واخی دینی - ناوی ت. ئی. لانس بوو.

هر له تهمنی گنجییو به تانیا، وو له رژهلاتی ناوین کردوو و سрдانی قق ای خاچپرستکانی دکرد. دواتر له سوریا دستی کرد، به کارکردن له چا همدگاندن. له خوارووی فلیستین هونری نه خشی کشان/ کارت گرافی بیابانی دکرد. زمانی عری بی به وانی دزانی و خک و کولتوورکی چاک دناسی، ئیدی ئوو بوو، دزگا سیخو ییکانی خاوشک ک، هر زوو له گ ش هگیرساندا،

بـکـرـیـان گـرت و هـنـایـانـی رـیـزی خـیا نـو.

لـ بـارـگـای ئـیدـارـی بـرـیتـانی، لـ اـنـس نـخـشـیـکی گـورـی دـسـا تـی عـوسـمانـی هـوـا سـی. هـنـد جـاریـش دـواتـر شـتی دـنـوـسی، لـ بـرـدـم نـخـشـکـدا چـنـدین خـولـک دـو سـتا، و بـیـری قـوی دـکـرد و، لـ هـنـد کـانی و هـات، کـ لـ لـایـن سـو تـانی کـنـسـتـانـتـین پـلی دـو ژـمـنـو کـنـتـر کـرا بـو.

بـمـام ئـایـا بـ اـسـتی ئـو کـنـتـنـی کـرد؟

چـنـد هـفـتـک پـشـتـر لـ هـا وینـی ۱۹۱۵ دا، نامـیـک گـیـشت قـا هـیر، هـر زـو و نـرـر کـی بـو، جـی بـایـخـی بـریتـانیـکـان. شـرـیف حـوسـین، سـرک هـزک لـ مـکـک و، بـد سـا تـرین پـیاوی نیـو دورگـی عـرـبی. حـوسـین خـی لـ گـی دـسـا تـی سـو تـانی عـوسـمانـیـدا کـاری دـکـرد، لـ کـ شـ هـگـیر سـا، پـیا و هـو دـدات بـارود خـ بـقـز تـو. حـوسـین خـونی بـ دـسـا تـکی عـرـبی فـراوان و دـبینـی. ئـو دـیـویـست سـنـوور کـ بـکـش، بـ دـرو سـتی لـو شـو نـدا، کـ ئـیم سـنـووری تـورکـیا و سـوریـای پـدا تـد پـ. ئـگـر بـت و سـو تـان، بـشی سـر و ی سـنـوور کـ تـورکـیا لـ خـی بـگـر،، بـشی خـارووی و هـات، کـ بـ زمانـی عـرـبی قـسـی تـدا دـکـر، حـوسـین بـ خـی دـویـست. ئـو و شـ قـمـم و کی فـراوان بـو، پـکـهـاتـو و لـ سـوریـا و لـوبـنان و عـراق و ئـیسـرائـیل و فـلـسـتین و ئـردن و تـواوی نیـو دـوورگـی عـرـبی. حـوسـین لـ نامـکـیدا، تـکـای مـامـیـک دـکـات لـ بـریتـانیـکـان: ئـو عـرـبی بـر و یاخـیـوون و اـبوون بـ ووی سـو تـان دـا بـردو و هاوکـاری بـریتـانیـکـان دـکـات، تا جـنـگ کـ بـن و، بـرامـبـر بـو بـریتـانیـکـان یـارمـتی بـدن، دـوای سـرکـوتن دـو و تـک دـا بـمـز نـ.

بـرپـرسی لـ اـنـس لـنـدی، لـم ئـفـر و دـاوا یـ ئـاگـادار کـرد و. بـیرکـی ئـفـر کـ سـرنـجـاکـش بـو، لـ دـژی جـیهاد، لـ لـایـن پـیاوی کـی ریش سـپـیـو راگـیـنـدراو، بـ پـچـوانـی سـو تـان و، شـرـیف نـاو و ناو نیشانی پـیرزی هـو، بـ هـی ئـوی لـ نـوی پـغـمـبـر. لـ بـارگـای بـریتـانیـکـان، بـ خـیان خـیا نـد کـرد و: عـرـب لـ ناو و دـسـا تـی عـوسـمانـی هـو دـو شـنـت و و قـد پـا ئـمانـکـان یان لـ خـارووی رـژ هـا تـی ئـو وروپا و ووت دـکـرد و. هـر لـ پـکـدا ئـمانـکـان، بـری سـید میان لـ بالکان بـ وودا کـرای و، ناچاری چـکـدادان یان کـردن.

ئـم نـخـشـکـ دـیـتـوانی بـیار لـ سـر چـار نـووسی جـنـگ بـدات. جـا پـیاو چـی هـی بـید و نـ؟ دـو و تـکی عـرـبی پـاش تـواو بـوونی جـنـگ؟ تا ئـو

کات، زهر شتی دیکه دتت پش و هزار دور دهگهت.

لندن ئم برنام یی گرت بر

بر بریتانیی کان، ئم سوادای لگه حوسین دا، سوودکی گور ی ه ی: ئوان دواتر شتکه ددن و کچی دسبج ه قک ی و ردگرن. ل قوایی واتی عر بیی و، دست کرا بر ناماد کاری یاخیوون و استیوون و. ل قاهر لانس خشا بوو، که حکوم تکی بر هی هکاری کی ستراتیژی و، گفتی دام زرانندی د و تکه دات بر عر ب، لرانس پی و ابوو بر راستی عر ب شایستن. لرانس رزی بر عر ب ه بوو. هر بر گنجی کات خاوی هیچ نه بوو، بر خیی و نخشیک و کامرایک و دمانچیک و، گشتی بر بیابان کاند دکرد، بررد وام ووب ووی میوانداری دستان د و. کاتکیش دواپی کاری ه ککینی دست پ کرد، زری حز ل و ئیش دکرد. یکه ل ککاری کان، گنجکی سوری بوو، سرر تا بوو یارید دری و پاشان بوو باشتین هاو.

“ئم واتی بر بگان زرخش و نایا بر. بر ئوی ئم هست بر وش دبرین:” لانس ل ۱۹۱۲ دا بر دایک و باوکی د نووس: ئو س سا تپی، کوا حکوم تکی خی گرنی سربخ بوونی دا بر عر ب، ئو بریاری گرد بانی داو ه موو شتکه بکات ل پناوی جبج کردنی ئو گفت دا، که بستی حوسین سنووری د و تکی بر دیاری بکرت. ل لایکی دیکه و ه وای سواداکی لگه حوسین دا، شکی دروست کردو. ل مانگی نه قمبری ۱۹۱۵، دیبل ماتکارانی بریتانی چاویان دکتوت بر Francois Georges – Picot و وابست، ل س فار تی فر نسی ل لندن، پیک هاوپ یمان و دست، بام سات بریتانیی کان باس و خواستی عر بیان پ اگی یاند، وتی “تواوی سربخ پی” وک بشدار بوویک دستی پ و دگر.

دوا ئوی ئو ه موو فر نسیی کوثران، پیاو ناتوان هزی تاانی جبنگ ل ره هاتی ناوین بخ ایی ببخش. پیک ئم قسان ی کرد. “ئو باسی سوری و فر لستینی کرد، ئیا وک نرمانی سر بر فر نسا دبن.”

سیاستی د وای فر نسی و هروها بریتانی، جاران سیاستی کی ک ل نیالی بوو. پاریس و لندن جیهانیان بر سر خ یاندا د بش کرد بوو. فر نسیی کان ل رئاوای ئفریکا د ساتدار بوون و

مسللکان هەر لایم هه مان واته وایه. له ئه و ده بهت چي بکات؟ به یار بدات به عه ره ب و دژي فره نسا بوسته ته و، زیان به هاوپه یمان ته که ی دژ به ئه مانیا ده که یه نه. به یار به فره نسیه کان بدات دژ به عه ره به کان، نه که ئه مان به چنه به ره ی دوژمنه و.

سه ره که و زیران هه ردوو لای ده و بهت، ده ستاو ژي به ده سه ته نانی ئه م ئا مانجه ش، بریتیه له وه ی پاراستنی مه سللکه ی به نه نه ی. عه ره به کان ناب به ئا گایان له و قسانه ی له که فره نسا کردوو یان نه. ئه که ره ئه وان به راستی هه ره سوور بوون له سه ره ئه وه ی ده وه ته یان ده و، – ده بهت به نه جار به بردنه وه ی جه نگ په ویسته – په و ده توان به بیانوه بد ته و. ئاخر فره نسا له هه نوو که دا گرنگه ره

کاته مارک سایکس له و ره ژانه دا داووت ستیریتی ۱۰ به جه شه شت، کابینه ی جه نگي قه ناءت په نه نا، جه وه ی سیاسه تی به ریتانیا له ره ژه ته ته ی نیزیک له ده سه تی خه یدا بهت. وه زیر باو وه ی وا بوو سایکس زمانه ی عه ره به ی و تورکی ده زانه، که چي هه چیان نه ده زانی.

په نه ره ره دواتر به ی که جه ره سا یکس چاوی به په که ی فره نه سی که ووت. له ماو په کی کورتدا ده که مه نه ته کیان ئاماده کرد، که کاریه که ته وه رانه کارییه که په لی هاویشه. ره که و تننامه ی سایکس – په که، که ته نیا سه له په یه و نه خشه ی نه ژه ته ته ی ناوینه له خه گرتوو و که به ناو جه ره که ده یدا هه اه اکه شه راو، که سایکس په شه نیازی کابینه ته که ی کردو. سه ره وه ی هه ته که به نه نگي شه نه ی فره نه سایه و خواره وه ی به نه نگي سوور هه به ریتانیا یه. فره له ستینیش به شه ره په ره زه کانه ی وه هه ردوو ره که وتن نه ونه ته وه یان به حوکه ته ده بکه. له به شه یه استی خواره وه ی ره که و تننامه که هه ردوو ئیمزای له سه ره ده که نه و ئه م ده که مه نه ته ره به نه نه ی پار نه را.

له ماو وه ی چه نه ده فه ته ی که که مده به ریتانیه کان، واته ته که ته تاز له داگیران کردبوو، گفتیان دا به ده نه به دوو لایه نه جیاواز. ئه وه هه ره وه ی وایه دوو شه مه نه ته فره به خه ته سه ره ی که سه و ئه نه به سه ره ی که ده به نه. هه شه ره گایه کی دووریان له نه وانیان دا هه یه، هه ره ها کات به ده مه یه وه ماو، ی که له دوو شه مه نه ته فره ره که لا به ته سه ره سه که یه کی تر.

سه ره ته وا دیار بوو سه هه مین یاری ئیش ده کات. له مانگی ۵ یونی ۱۹۱۶ شه ره یف حوسه یه تاجی سه ره که وتنی که شه که ی خه ی له مه که که له سه ره نا و جه خماخه ی که که نه به وه ی قه یه ی تورکیدا ته قان دوو، سه ره چاوه عه ره به یه کان وا باس ده که نه. له هه موو شه نه کی ناوچه که دا هه زی

بچووکى عرربى دښتيان کرد بډ ستوښانندن لډ پښگډکانى عوسمانى. ئېمېش سررتاى ئو او ابوونډي، کډ حوسډين گفتى بډ بريتانييکان دابوو. هرروها هرردوو هاوپډيمان دښتيان کرد بډ گوررتين هررشى ئېم جڼگ. عررببکان عوسمانينيکانيان لډ مډکډ و جددډ درپډاند. پاشان پلاماردانډکډ چقى و لډ هاوينيشدا هاوپډيمانان نډيانتوانى پښشوي بکن. دواى ۵ مانگ يک ملين سرباز کوثران، لډ بررى جڼگ دوا نڅرا. لډ کاتډکدا ستراتيژى هررش لډ نډن لډ بررى رښاوا راوستندرا و بډدواى بيرکډ و پلانکى نوډدا دډگان پياوډک لډ لای عررببکان بوو وازى نډدهننا: ت. ئي. لډانس.

ساتوختډ خى و هاوکارکانى لډ قاهرې، بډ کډوتننامى ساىکس - پيکيان زانى، پډکډو دډيان تښهات هات، هرر وک چن دواتر دډنووس، ئو وا هښت دډکات لډ لايډ حکومډتډکډيو ناپاکى لډ کراو. چن دډکر لډم کاتډا، کډوا سررىکى ئېمريکا ويلسون Wilson Woodrow ما فى چار نووسى گډلانى داوا دډکات، رډکډوتننام يک بکيت، خواردنډوډکى بډ بيرکډى کډلډنيالى.

لډانس بډياري دا، ساىکس پيک تډک بدات، هاوکارى عررببکات بډ بډستهنانى ما فکانيان. ئو لډگډ سياسى تى درروى بريتانيا حسابى خى دډکات. لډ ئکډتډبرى ۱۹۱۶دا ئچ بډ لای عررببکان بډ سواري حوشرډو و عبايکى عررببشى بډ عگالډو بډستوو و دوو عرربب بډرډگارديشى لډتډکډايډ. (۳۰) کاتزمډر بډ نو وډاتى عوسمانى دوژمندا دډوات. ئو بډوډوډيو بډ لای عرربب ياخيډوکان، بډ ئوډى يارمډتيان بدات، بډو بډ بډشدارى لډ جڼگډکډا چوو. ئيدى لډ ت. ئي. لډانسو بوو بډ لډانسى عرربب.

لډ کاتډکډا کډسک، لډ بيابان، خى تډرخان کردو بډ شډ، وک پانوانکى مډزوو، کډ سډډى بيستم دډيناس لډ لډنډن پښهاتډ روو دډدات، ناوچکانى سډرووى هډ، کډمتر پډوډندى بډ رښهډډاتى ناوينډو هډي. بډام لډ هډقيقډتدا ډډنگ گرنگترين ناوچى خ لډدادان بډت بډ ئاينډى ناوچکډ: لډ ديسمبډرى ۱۹۱۶ دا داډيد ليود جډرج David Lloyd George دډبډتډ سررک وډيرانى نو، يک لډو پياوانى ساډ پښتر، بډ توانا و شارزايى خى، لډسر رښهډډاتى نزيک، مارک ساىکسى رازى کرد.

جډرج بډر لډهرشت، دډبډت جڼگ لډ ئوروپا بباتو، بډام سررک وډيرانى نو، بيروډى خى هډي لډسر رښهډډاتى ناوډاست. لډ ساډانى پښوودا بډرډوام پياوډکى ريشدار، بډ پسان سډردانى

دېکړه، که څو ځلې د ځوانۍ لپاره ردې کړې، زما نې ئېنگليزي به
ئېکسپنټې روو سي دې ټاخي.

ئېو پياوې خايم وايزمان Chaim Weizmann. ساتې به يې که مجار سا
۱۹۱۴ جېرجي ناسي ئېو کاتې ته مېني ۳۹ سا به وو. وايزمان کيميا کار
وو، ياخود استتر به مې کيميا کار لېکې حېز و خواستي سياسيدا. لې
ووسي لې دايک وو، لې ئې مانيا خوډوويې تي و لې سويسرا
دکتېر اي به دېست هېناوې و ماوې ۱۰ سا لې به ريتاني اي گېورې
دېژي. به مې تا ئېستا نيشتمانېک لې ژيانيدا بزې، که کاتېک پير
وو و مرد، حېز دېکات لېوې بندېژرېت.

کېشېکې ئېوې ئېو نيشتمانې جارې نيې. لې وايزمان کردوويې تي به
ئېرکي ژيانې خې، دروستي بکات. وېا تېک به جولېکېکان. وايزمان
سېرکردېکي زايېني به ريتاني اي مېزن وو و ئامانجي فېلېستينېکي
جولېکېي وو. به مې عوسماننيېکان کې تا پېشتر دېسېادار ووون
به سېر فېلېستيندا، نا يانېوې شتې بزاني. هېلېت ئېستا جېنگې و لې
جېنگدا شتېکان دېکېونې جوې.

وېک ت. ئې. لېانس، وېک مارک سايکس، خايم وايزمان نيش گېرېکېتي
سنوورېک اېکېشې. وېاتي کتېبي پيرېز، لې نېوان دېري اي ناوې است و
ئېردن دا، پېويستې سېرلېنوې بېتېوې به نيشتماني جولېکې. ئېو
مېرېقاني لې رووسي و پېلېنيا لې گېتېکاندا ئازار به دېست
او دېوونانېوې دېچېژن، هېروېها جولېکې لې ئېمانيا و فېرېنسا و
به ريتاني اي مېزندا، لاي ئېمان هېميش و لې هېر شوېنېکدا دژې
جولېکې دېبېتې مايېت به ئاگا هاتنېوې نيشتماني .

وايزمان دېيېوې به ريتانيېکان رازي بکات، دواي جېنگ فېلېستين
بدېنې دېست جولېکې و به ئېم خواستې ته دېکېشې. تواناي رېشنييري
يارمې تي دېدا، هاوې خاوېن کاريگېتېکاني لې ساېاني يېکېمي
جېنگدا وايزمان خېرا رېگاي بهرېوې لاي پلې باکاني دېستې و تاقيمي
به ريتانيا مېزن بدېزېتېوې هېروېها به لاي وېزي تي قېمېني جېرج،
کې لېم کاتېدا کاريپېکردني به بليمېتېکي کيميا کار هېوو.

جېرج پېويستي به ئېسيتېن وو، ئېم مادې کيمياويې به دروستکردني
تېپ ته قاندين به کار دېت. وايزمان شېو و رېژ کاري دېکرد و تواني
دا هېنانېکي نوې بکات، ئېويش لېماوېيکي کورتدا بېکي زېر ئېسيتېن
به رهېم بهېنرې. لې هېموو گېتوگېيکدا، لېتېک جېرج دا، وايزمان
، سوود و قازانجي دېوېتېکي جولېکېي لې فېلېستين به به ريتاني اي

مزن جختی دکردوو. داخه ئهم دهووه تی جولهکک ی وا، نا بهت بهشکه
له پردی بهستنه وی میسری بهریتانیا به هیندستانی بهریتانیا و؟
ئاخه فلهستینی جولهکک ناگونجه لهگه و نهی جیهانی کریستی -
جولهکک یی باوه و ئیمانی جرح دا؟ ئهره ئوه دادپهروهری نییه،
جولهکک ئهم میللهته به واته، له فلهستین، ئهم واته به
میللهته، رهگه یان په بدره نیشهته به؟ وه ئایا وایزمانی ئهمه کدار،
شایسته پاداشتهک نییه، بهرامبه به و کاری دروستکردنی تهقه مانییه
دهزیوه؟

جرح ده بهته لایهنگری بیروباوهی زایه نزم. له دهسمبهری ۱۹۱۶ دا،
وایزمان دهزان، که پیاوکهی دروستی دهزیوه تهوه، گه جرح ده بهته سه رهک
وه زیران.

وایزمان توانی ئوه و بکاته، شه مانه فهری سهیم به خاته سه ره سککه. بهم
جهره له ۳ ئاسستهوه ۳ شه مانه فهره که وته ته گه به ره و ووی
یهکتر، یهکهکی عهره بی، یهکهکی فهره نسی و یهکهکی زایه نیستی.

بهام ههشته موده و دووریهک له نهوانیاندا ههیه. لهگه
دهستهکی سه ۱۹۱۷ دا ههر یهکهکیان تاویان دایه خه یان.
کاته له انس له کارکهی، تهکدانی رهکه وتننامهی سایکس - پیکه، به
ناو شهماهی بیابانی عهره به راهپه یوهکان غاری دا، چاوی کهوته به
فهسههی کوهی حوسهین. له رانس ده بهته به بهشتین ئامهژگاریکری
فهسهل و له استیشدا فهمانداری سوپا راهپه یوهکه.

له یانوهری ۱۹۱۷ دا به ره و باکوور دههه، فهسهه له پهشهوه به جلی
سهیهوه، له رانیش به ته نیشهیهوه به جلی سهی و سوورهوه و له دواوه
۳ بهیداخی جهری ئهره وانی بههستهراوه به دارکهکی نووک
تهژوه، دواتریش ۳ ته پهژان و (۱۲۰۰) حوشر، به چهی خهکه دهچوو
به لایان به خه نهجهری بریهه داروه و سهروودی جهنگیان به ههزاران
گهروه دهچهی، جهشامکه له ئاژهه و مرهقه، وکه دهریا شه پهلی ده دا.

بهم شهوهیه له انس دواهی وای ههسته کرد، وکه جهنگاوه رهکانی سهردهمی
که نه و له سه ره ئهوان له ئه کسهفهره نامهی دکهته راکهی نووسیوه.
ههژکه له ههژان، له سه ره تهی مانگی یانوهردا، له انس فهسهه
دهباته لاه و ههنده جورته دهکاته و دهه: بهچهی دهتوانه سهزای
مه رگی بدنه: ئوه باسی هاوههکانی له سایکس - پیکه دهگههتهوه. ئوه
ناپاکی ئاشکرا دهکاته و پلانهکی نوو دادهته. گهر پیاو بهتوانه
داوا بکاته شاه به ره سه ره ههزهکانی بهریتانی و فهره نسی، ئوه
وته تهی که حوسهینی باوکی فهسهه، گهرکه تهی دهسهه تداره ته عهره بی

دابم زرښه، بېتېنيا داگیر بکات، پیاو دتوانه شتی ناسایی و
ناه مواری ناسایی و ه مواری بکات.

نو بیروباو ل دنیادا بېاو، هر کس به خوښی ویا تېک
داگیر بکات، مافی ه یی، دتست پوشتوو بېت ل و ویا تېدا. لانس
سرتا د یویست شاری علقه بې داگیر بکات، ک دوا ققای
عوسمانیې کان بوو ل د ریای سوور. بېرو و ووی ئاو ک ه موو شت
مسگر بوو، ووی ه موو تې پکان ل سرت د ریای بوو. ل بکووری
ویا تې و چای سخت و ل لژ بربزوون تې و، ل و بوارې تې پ بوونی
سوپا نیی. بې بگومان ل و د رب ندک ه یی، ل یی و دتوانن
ه ل کی دتستو شن ل پشت و بچت ناو شار و وک پ لمار کی
ل نا کاو.

ل ما کی د وری ل ندن، سرتل ب یانی رژی ۷ / فبرواری ۱۹۱۷، حوت
سرت کردی زای نی ب ریتانیا، خایم وایزمانیشیان ل نودا
بوو، پ شوازییان ل میوانک کرد. ئویش سکرتری کابینې ج نگی
رژ ه پاتی نیزیک، سرتک وزیران ج رج تاز دایناو، ئویش مارک
سایکس.

سایکس ئاگای ل ملی سرتک وزیران کی بوو ب لای زای نزمدا.
ل و ب یانیې دا وایزمان و ئوانی دیک، باسی ئو و یان ب سایکس
کرد، کوا ئارزووی د و تکی جول ک ل ژر تاجی ب ریتانیدا
د ک. ب هچ جرتک نیان د ویست کاریگر رتی کی فرتسی ب سرت
ف ل ستینیې کان و ه ب. ئوان هیچیان ل م ک و تننامی سایکس
پیک و ند زانی، د رباری ئ و پلان نه نیی، ک ب رامب رت کیان
سا ل و و پش سازی دابوو، دقت و وریای د روست: گاریگر رتی
فرتسی کان ل سرت فرتینیې کان، ئوانیش ه روها ئاگایان ل و
گفتی ب عرتب دراو نیی و سایکسیش ه ند نه پارتی، وک ب رد
نقی ل و نایت.

ل ۳ / ئاپرېل ب و رژ ه پاتی ناوین ک و ت، چ ند کاتژم رتک پش
گشت کی سرتک وزیران ج رج، ئاگاداری ئاگاداری کرد و، هچ
گفتک ب سرت کردی عرتب کان حوسین ندا، ب تایب سبارت ب
فرتینی. "جول ک دتوانن زیاتر ب ک کمان ب ن تا عرتب"
زای نزم ئستا ب شک ل سیاستی د ر و ی ب ریتانیا.
مارک سایکس ل م کات دا، تاک ک س ک، ئاگای ل هر س
شم ند فرتک ه یی، ک و و ب ووی ی کتر ب خرایی ل د خون.

ل کات کدا شم ند فرتی فرتسی ب کسپ ب رد م د و ات، سایکس ل

لایښ سـړک وـزیرانـځکـی وـ فـرمانـی پـدراوـ، شـمـنـد فـری
زایـنـیزم تـاو پـ بدات و هـی عـرب بـو سـتـنـت. بـ ئـو د بـت
لـرانس فـریو بدات و هـر لـبـر ئـمـش سـایکس گـشتی رـځـهـاتی
ناوین دـکات.

سـړتـای مانگـی مـای، سـایکس و لـرانس لـ بـندـری ناوچـی یـکی نیو
دوورگـی عـربـی یـکـتریان دی. تـمـارکـی وردـکار یـکانی ئـم دیدار
نیـ، لـ دیار، لـرانس حـای بوو، کـ لـندـن بـرامـبـر بـو گـفتـی بـ
حوسـینی داو، پاشگـز د بـتـو، ئـنگ سـایکس یـ گـا بـتـو، کـ
عـرب نـیاری ئـینـدی زایـنـیزم.

لـ پـکـدا لوـانس پـلـی بوو، یـکـسـر شـمـنـد کـی اگـرت و ، بـسـواری بـ
نـو بیا بـانـدا بـر و شـاری عـقـبـ بـ رـیشـت. دیدارکـی لـگـ
سـایکس، تووشـی شـکی کرد. تـواو نارـحـت بوو. کـ نـ زـبروزـنگـی
پـشـهـتو و ، کـ لـرانس بـتـاقـت بکات، نـ شـبـای لـماوی بـ درـځـایی
رـځـ، نـ گـرما، کـ ئـزـتی دـدا، نـ هاواری حوشتـی مردار و بوو
یاخود مار ځـهـراویـکان، کـ ۳ لـ هاوـکانی کوشت، بـکو نـپاکـی
رځـمـکـی، لـ دـفـتـری رـځـانـیدا ئـمـی تـمـار کردوو.

هاو بـشکار عـربـکانی ئـگـیان لـ مـتـمانـ شکانـنـ نیـ، لـرانس
شـرم دـکات. دواتر دـنووسـ: " ئـگـر بـهاتـیـ من ئـمـژکار یـکـر
اـستـگـی عـربـبو مای، دـبوو پـیان بـم. بـچـنـو مـا و و چیدیکـ
لـر گـیانـبازی بـ ژیانـی خـتان مـکـن!". بـمـام ئـمـی نـکرد. هـشتـا
هیوای مـابوو.

سـړتـای ژولای لـ دـوـرو بـری عـقـبـ، یـکـی بـهـزی ۵۰۰ کـسی
سو پای عوسمانی بـدیکـرا. نـزیکـی ۳۰۰ کـس لـدوژمن کوژرا، کاتـ
عـربـکان لـ هـموو لایـو تـقـیان لـ کـردن. بـسـواری
حوشتـکانیاو بـدوایان ایان دـکرد، شـمـنـد کـ هـند سـخت
بوو، لـرانس نـیزانی تـقـی لـ پـشتـی سـری حوشتـکـی خـی کرد. پاش
ئـو لـ دـربـندکـو، پـشـو و یان کرد و بـ تـقـ عـقـبـیان گـرت.
لـرانس لـ شـو رـځـکـدا بوو پـا وانی جـنگ.

هـموو شـت وکـ ئـوی ئـو بـهـیوای بوو، کتومت هاتـ دی. لـرانس ئـستا
دـتوانـ لـ یـکـ ئاستدا و هاوتا قسـ لـگـ جـنـنـا بـریتانـیـکان
بکات، کـ سوپاکـیان لـ قـهیرـ خـریکی ئامادـکاری داستانی جـنگ
بوون لـسـر فـلـستین. لـرانس لـ نـخشـ و پلانـکان هاوکاری کردن.
بـکو بـ هـیـو و عـربـکانی ئـو واتی بـلای خـیدا اـکـشـ؟

هـروـها هاوـمـمـکـی مارک سـایکس کـ پـکـو و کاریان دـکرد، هـستی
کرد، کـ ئیدی لـمـودا لـرانس د بـتـ سـرـئـش بـی. ئـو هـوـی

فرتوو فوټی دډا. له نام یې کدا به ناسیاو کی له رڼه ټاټی ناوین د نووس: "نڅخه کی له انس شکه دار و گور بوو، من د م وټ ت و و به سوارچاک ناو د ربکات.

نم ی وت، ئستا و ک پیاو کی قار مان، پو یست ټ و خ ی و ک کسک ه سوک وټ بکات و دیدی وک ئ و ی ه ی فراوان بکات. د سا له ژر سای ی س ر کردای ټی ک ماندا و ع ر ب یش نه ت و ی کن. س رب خ ی ټو پ، مانای برست ټ و ئا و ی.

له انس جار کی نام ی کی ۷ لاپه یی د نووس، به ش کی به ت و و و به ش کی د نجانندن کی چا و و وان نه کراو، وا خراپی د نووس فرماند یک ناتوان بیگ ی نه ت د ست سایکس.

به م نزیکان له رانس جار کی تر ج ننگ ا د گ ر. له پشت سنوور کانی دوژمن و د ی و و ش وازی تری وک خ با تی گ ریلای ه گیر س ن، پرد بت ف نیت و، سک کان ت ک بدات، شا و به ر به س ر ه ن عوسما نیی کان.

ه ر له انس پ ل ی نه بوو، ه رو ها خایم وایزمان یش ه نگا وک چوو بوو پ ش و. س ز ی پشت پ رد و ژوور نه نیی کان، به دام ز راندنی د و ت کی جول ک به ش ی و ی نه د کرد، ټ و داوای ا گ یانندن کی هیوا به خشی حکوم تی به ریتانی د کرد. شت ک دوا ی ج ننگ زایه نیم خ ی پشتی پ به ست. به ئ و ی ئ م به د ست به ن، ټ و به ت نیا جار ک دان چ کی له به رد م س رانی جول ک دا، به به گ ه نانا و ی قو و ی د ژ جول ک. هاو به شکار به ریتانیی کی س بار ت به و به ر و پ ش چوون د راما تیکیی هاوینی ۱۹۱۷، گو له ب گ رت.

وا دیار به ختی ج ننگ، به ریتانیا به ج د ت. له رووسیای هاو پ یمان، ش ش ک س ر ی ه دا و ئا ش تی کی ی ک لای نه له ن و ان ئ مانیا و رووسیادا ر ژ به ر ژ ئ گ ر ی زیاتر د به ت. ئ م ش به به ریتانیای م زن گ و ر ترین ه ش ی: ئ مان کان د توان ه نر کانیا ن له به ر ی ر ژ ه ټا ت و به به ه ز ک ردنی به ر ی ئا و ا به رن. ئ م ش مانای س ر ک و تن به ئ مانیا. به به ریتانیا دوو هیوا مای و. ی ک م: ووسیا خ ی ا د گ رت و گ ر ی له ه نر ئ مان نیی کان د کات، دوو م: ئ م ریکا د ت ش و و لای نی هاو پ یمانان د گ رت.

وایزمان د ټ و د توان، یارم تی بدات له ه ردو و. وایزمان پ ش نیاز د کات، تکا له جول ک و و س کان بکات به هاوکاری کاریگ ریان له م سک، ووسیا له ج ننگا به ن و. ه رو ها جگ له م ش د توان جول ک ئ م ریکیی کان، س ر ک ویلسن به و ازی بکن، به ت و اوی به ت ناو ج ننگ ک و.

وايزمان پشت به ئارگومنتى ستيرى تايپى/ كوشى سازى هلى جولى كى جيهانى دبست. " ئو باوى وابوو، كى دتوانى سوود لى دژ جولى كى بىبى، ئاخرىي كى شى ئو وى كرد". مژوونووسى ئيسرائىلى Motti Golani وا دى، كى ئستا سرقاى بيوگرافياى كى گور يى لى سىر وايزمان.

ئىدى به ئو دى خى كى هشتا تى واو وون نى بوو، وايزمان بى گى يى كى زياتر دى خاتى سىرى: ئى گى ر بى ريتانىيى كان ئار زووم ندى پى كى وى كار كردن نى بن لى گى زايى نىستى كاندا، ئو وا ئى مانى كان هلى موو ساتى وى ختى ئامادى.

سىرچىم ئى مانى بلى فى كى گى ورى بوون: ئى مانى كان ئامادى نى بوون، جولى كى ووسى كانىش هىچ كارىگى رى تيان لى سىر سىاسى تى جى نگى ملى سى كى نى بوو و جولى كى ئى ملى رى كى يى كانىش بى ئاستىم دى يان توانى كار لى وىلسن بى كن. لى ندن هاتى سىر ئو وباو وى. لى ۳۱/ ئى كى بى رى ۱۹۱۷ لى هلى كى كى نفراسى وى زار تى دى رى وى شارى لى ندن سى رلى نوو كا بىبى جى نگ كى بىبى وى.

لى بى ردىم دى رگى، ژوور كدا وايزمان دانىشتوو و چاوى دى كات. دواى ئو مارى ساى كسى دى رى وشاوى بى ووشى كانى "د. وايزمان ئى ملى گى نچى!" كا بىبى تى كى ئامادى كراوى وا زمانى وى رگرت.

دوو رى ژ دواتر وى زىرى دى رى وى بى ريتانىا پى يمانى بى لى فى ر/ Balfour اگى يان دى نى ناسراو كى بى او كردى وى. " حكومت و خاوى نشكى، بى خى رخوازىيى وى دام زران دى نى شتمانى بى گى لى جولى كى لى فلى ستىن و بى و پى وى توانا يى وى هلى وى بى دى هلى نانى ئى ملى ئامانچى دى دات".

ئو ساتان لى فلى ستىن. لى انس بى شى كى يى وى بى دى ورو بى رى دى تى دى پى يى ن. لى بى يان فاگى نى كى سى رباى توركى لى سى ر سى كى ترازان و ئو وى تى دى مابوو بى گولل باران كرد دى وى نى كران. بى م شى وى ئامادى كارى داگى ركارى سوپاى بى ريتانىيان دى كرد، كى لى ۱۱/ دى سى ملى ر ئى ر شى لى م/ قودس يان داگى ر كرد. رى ژ كى هلى تاوى سارد بوو، كاتى دواى (۶۰۰) ساى سوپاى كى ئو وروپاى شارى پى رى زى گرتى وى. تى مارى فلى م، نى شانى دى دات، چى ن فى رماندارى بى ريتانى لى بى ردىم دى روازى يافادا، دى چى تى ناو شارى كى نى كى وى. لى دواى ئو وى وى لى رانسى دى م بى خى ندى دى بى نى رى ت لى گى پى كى فى رى نسى دا.

ئىستا وى تى پى رى ز بى دى ست بى ريتانىاى ملى زن وى يى. دى روست ئو بارودى خى ساز بوو، كى بى ريتانىيى كان لى يى كى كاتدا، هى وايان بى دى خواست و لى شى دى ترسان: بى ئى م وى تى گفى يان بى سى لايى ن

د ابو، ئستا پويست بيار بدن، کام له گفته کان د ب ن س ر و
کا مان د شک نن.

له ئاهنگي ئوار دا ، پيکه وو له فرمانداری بريتاني دکات و
د د: " سب ی، ج ن ا ا ا خ ش ويست کم، ه ن گا و پ ويست کان د گرم
بر ، ب دام زراندي حکوم تکی سفيل له شارد ا". ب د نگیي کی
س يروس م ر دروست بوو، ل رانس د نووس ک خ یشی ئامادی
دانيشتن ک بوو. " ز لات، مريشک، س ن د ويچ ، ب د ست ل ن درواي
دانرا بوون ل گ ا خوار دن ک دا، کات ئ م له ج ن ا ا مان وانی".

و م م ک، تاک د س ا تدار له و میان دا هی سوپای ئينگلیزی
بوو، وات خدی خ ی. ه تا ئ و کاتی ج ن گ ب ر د وام ب ت، هیچ
ب يار ک نادر، ب م شو ی قس کرا. ل ا انس ماو ی ک ماو و ويستی
ک ک ل م و ر گ ر ت. ب ش ک ر ک ر کانی ، ج نگی ب ر و باکور برد،
ئوان د ت ق ن د و و پ لامار د د ن، د کوژن و ب ر د وام ئازاد
د ک ن و له لاین ج ماو ری ع ر بید و چ پل یان ب ل د ر.

کات ئوان ب سوارۍ حوشر کانیان و چوون دیم شق و، خ ک ل س ر
ش قام د ستیان کرد ب گ ا نی و س ماکردن و ژنان له
بالک ن کان و گو بارانیان کردن. عوسمانی کان ب زین، ب م
ب هاکی چی؟ ج ر ج دوو ش م ن د ف ر ک ی تر ا د و ست ن؟
د دات ب ع ر ب کان د و و تی خ یان ه ب ت؟

ه نوو ک، س ر ک و زیران ب دوا جار له ب ر د م بارود خ دا، ئ و ی ک
سایکس ب هیوای تی، ق ت نای تی دی. پیک ج ختی ل س ر داواک ی
ف ر نسا کرد و. ع ر ب ب کانی د وری ل ا انس، گیانباریان ب ژیا نی
خ یان کرد. وایزمانیش س ر دانی ر ژ ه ا تی ناوینی کردو و، ب ئ و ی
له نزیکه و داخوارید کانیان پ بسپ ر.

سات ل رانس ل ا م ا ، گوند کی بچووک له ف ل ستین، ب وایزمان
گ یش ه ستی کرد، ک ما ندو و بوون ک ی ب خ ا یی بوو. وایزمان وریا
بوو، ق ت ا ست و خ باسی د و و تی جول ک ی ن د کرد. ئ و ه و ی ئ و ی
د دا خ ک د نیا بکا ت و ک چی جول ک، ن ر ننی نی ب ج ماو ری
ع ر بی. ب م وایزمان ه ر د ی وانی و ا ن ب ژ یی ک ی. دواي
پ ک و ق س کردن ک یان د نووس: " د. وایزمان ب هیوای ت و او ی
ف ل ستین کی جول ک یی بوو له پ نجا سا دا و ف ل ستین کی
جول ک یی تا ئ و کات له پشت و خار کی ب ریتانی و".

ب م وشان ل ا انس و سفی ئايند ب وردی دکات، ت نیا له ی ک خا دا
خ ی ب ه ا دا د بات: پ نجا سا ناخای ن، ب ک و سی سا د خای ن
، دواي جول ک د و و تی خ یان داد م ز ر ن و ناوی د ن ئیسرا ئیل

و وایزمان د ب ت ب ی ک م س ر ک ک م ا ر .
ج ر ج ل د گ گ ، ش م ن د ف ر ک ا ن ل ن و ا ن ، خ ی ا ن د ا پ ش ب ک ب ک ن
س ر ت ا ی د ی س م ب ر ی ۱۹۱۹ ل ل ل ن د ن د و ا ی ی ک ل ا ک ر و ل ل ن و ا ن خ ی ی
و ج ر ج ک ل ی م ن س و George Clemenceau د ت پ ش و و ل م ل ف ی
ب ر ی ت ا ن ی د ا ر ا گ ی ر ا و .

ک ل م ن س و : " پ م ب ل چ ی ت د و ت " .

ج ر ج : " م ن م و س م د و " .

ک ل م ن س و " ه ق ی خ ت ، ئ ی چ ی ت ر " .

ج ر ج ب ی ئ ر ش ل ی م " .

ک ل م ن س و " ه ق ی خ ت " .

ح ک و م ت ی ب ر ی ت ا ن ی گ ف ت ک ی خ ی ل گ گ ع ر ب د ا د ش ک ن . ل
ک ن ف ر ا ن س ی ئ ا ش ت ی د ا ، س ن و و ر ک ا ن ی س ا ی ک س پ ی ک ت ا ل ا ر ب و ن و ل
ک و ر د س ت ا ن - و ا ق ی ع ک ی ی ا س ا ی ی ن و د و ت ی .

ج ر ج د : " د س ت ا ی ت ی ف ر ن س ا ب ئ م د ج ا ر ب ه ا د ا ر ت ر ل
س و ر ی ا " و و ا ز ل س و ر ی ا و ل و ب ن ا ن ی ئ ی م د ن ب م ا ن د ا ت ی ف ر ن س ی
 . د س ت ب ج پ و ی س ت ا پ ی ن ک ا ن س ر ک و ت ب ک ن ، س س د ی
ف ر ن س ی ی ک ا ن ل س و ر ی ا خ و ن د ر ت ر ن .

ل م د م و س ا ت د ا ش ت ک ی س ی ر و و د ا ت : ع ر ب ک ا ن ب ت و ا و ی
س ر ق ا ی ئ و ن د س ا ت ی ب گ ا ن ی ف ر ن س ی ل م ن ا و چ ی ی س و ر ی ا
د ر پ ن ن ، ب ج ر ک ب ا س ت ی ن ی ا ن د و ی س ت س ن و و ر ک ا ن ب خ ن ژ ر
پ ر س ی ا ر و . س ن و و ر ک ا ن ی س ا ی ک س پ ی ک خ ی چ س پ ا ن د ، ن ک ه ر ل م
ل ا ی و . ل و د ی و ی س ن و و ر و ب ر ی ت ا ن ی ی ک ا ن د و د و ت ی د س ت ک ر د ی ا ن
ق و و ت ک ر د و ، ع ر ا ق و ئ ر د ن . ل ع ر ا ق س ر ک ر د ی ع ر ب ف ی س ی ا ن
ک ر د پ ا ش ا ، ف ل ا س ت ر / ل ز گ ی ک ی ب ر ی ن ی س ر خ ش ی ب ش ک ا ن . ل
ع م م ا ن ع د و ا ی ب ر ا ی ا ن خ س ت س ر ت خ ت ی د س ا ت . ک و ک ا ن ی ح و س ی ن
ه ر د و و ئ ا ر ز و و م ن د ب و و ن د س ا ت ت ک ی ا ن و س ن و و ر ک ی ب ی ا ر ز ن .

ل ف ل س ت ی ن ئ ی ن گ ل ی ز ک ا ن خ ی ا ن ح و ک م ی ا ن گ ر ت د س ت ، ب م پ ش ت ی و ا ن ی
ک چ ک ر د ن ی ج و ل ک ی ا ن ک ر د ، ه ر ب و ش و ی ی و ک گ ف ت ی ا ن ب و ا ی ز م ا ن
د ا ب و و . ن ز ی ک ی ن ی و م ل ی ن ج و ل ک ل م ا و ی ۳۰ س ا ی م ا ن د ا ت ی
ئ ی ن گ ل ی ز ی د ا ک چ ی ا ن ک ر د ئ م و ا ت . ، ل ن و ی ا ن د ا ز ر ل و ا ن ی ل
ا و د و ن ا ن ی ن ا ز ی ی ک ا ن ز گ ا ر ی ا ن ب و و . ل ک ا ت ک د ا ف ل س ت ی ن و ا ت ک ی
ب م ی ل ل ت ن ب و و ، ک ت ن ی ا چ ا و ئ م خ ک ی ک ر د ب ت ، ل م ا و ی ک ی
ک و ر ت د ا ک و ش ت ن د س ت ی پ ک ر د . د ا ن ی ش ت و ا ن ع ر ب ک ل ل د ژ ی ج و ل ک
ک چ ک ر د و و ک و . س ا ی ۱۹۴۸ ب ر ی ت ا ن ی ل ف ل س ت ی ن ک ش ا ی و ، ب
ئ و ی ئ ا و ل د و ا و ب د ن . ج و ل ک ب ش ا ی ی ه ز و د س ا ت ی ا ن پ

کرد. لښېر ئېوې لښېر دسټاتې بريتانييېکاندا ژرخانېکې
شېو ددوټتيان دامزراند بوو، کښېر بېکان ئو کارېان
نکړدبوو.

نمېش لښېر دايکبووني ئيسرائيل.

ل.جرج و ج کلیم نکهيز دوا موچکې ئيمپرياليزم بوون، بېلام
يککېکې واهېز و بېتين، کښېر تا ئيم ددېرکې پې دکرټ. لښېر
کښېر تايي کښېر نفراڼسي ئاشتيدا، مژوونووسي ئېمريکي David Fromkin،
لښېر شاکارکېيدا A Peace to End All Peace بېم جېر ددېنووسې: ”
رژھېتاتې ناوټاست خې لښېر گايېکدا بينيېو، کښېر بېر و شېوټکې
بې بېانېو و پېرېسې ندي تير ريزم بېو چوو.

سنوورکې جاريان بې فراواني هېروها هي ئيمېشن. چې دېبوو، ئېگېر
عرب دسټاتدارتې بدرايېتې؟ ناوچکې دېبوو پېناگې و گېنجينې
ئاشتي؟ گېلاني ئېم دسټاتدارتې لښېر شېوېکې سېرسو هېنېر
پېکېو هېيان دېکړد؟

نېنگې حوسېني عربکېکان بيتوانيايې دېخي پېش شېوې عوسمانياکان
لښېر چواندنکې نزيکدا: وټاتکې گېورې بې سنوور، لښېر تېک
دسټاتکې ناوټندي لاوازدا — ئېم تېنيا کاتې سوټان لښېر
کښېر نستانينې پېل نېمايې، بېکو شېريف لښېر مېکې بوايې. بې
دېنيايېو لښېر ددوټتکې وادا، جېنگې وودات — ” هېروها
زېحمېتې امانې ئېو بکېين، کښېر ئېم مژوويکې خېمناکې بېرھېم
هېناو، وېک ئېوانې، بېراستي وويان داو لښېر سېد سايې
ابووردودا” سکټ ئېندرېسېن Scott Anderson ي نووسېري
بېگرافياي لښېرانس نووسيويېتي.

نېنگې دسټاتکې ناوټندي لاواز و دوور، لښېر واقيعدا باشتر بوايې
لښېر دسټاتکې بېهېز لښېر نزيکېو. لښېر دسټاتدارتې تيېکې
بېرفراواندا، کښېر تېيدا هېر ميلېت و گروپېکې خې خې بېوټېو
بېټېت، هېر دېرېينکې ناټايي ماناي يکسېر اېپرېن نادات،
کېوا ددودېست سېرکووت بکېر. ئېو يارمېتي ددات، ددوټتې نو
سنوردارکېان وېک پارچېيک زوې بهېنينې بېرچاومان. يکې پارچې
وټات، بېدېوريدا ئېقاوټېق پېرژين.

لښېر ئېم پارچې زېويې، پېويستې رېژېک لښېر ژان خېکېکې پېکېو
بژين، کښېر هېرگيز نايانېو پېکېو گوزېران بکېن، کيان لښېر يکترې.
لښېر تاتې تازې قوتکراوې عېراق دا بې نمونې، سووني، شيعي و کورد.

لـ سوریاى دروستکراودا، سوونى ،عـلـوى، کورد و کریستیانى، ئا
لـرـدا تـانـت ئاماژـدان بـ چـمکى هـرـمى/تـریتـریالى “عـراق”
هـزار ساـ بوونى هـیـ یارمـتى نادات و “سوریا” کـنـترـ، ئـم
وشانـ هـمیشـ تـنیا مانای نادیار دـبـخـش، نـک دـوـتى نـتـوـیـ.

کـشانى سنوور نوـیـکـ بـ دى کـس نـبوو، ئاـستـی پـرژینـکان –
هیچ کـسک جگـ لـوى هـزى کـلـنیالى دـسـا تـکـى سـپا ندوو، بـتـ
خاـوـنى ئـو پارچـ زـویـ نوـیـ. لـ سـرـتادا ناویان فـیسـ و
عـبدوـا بوو، پاشان سـددام و ئـسـد. بـم شـوـیـ بـریتانى و فـرـنـسى
دـستـیـکى نوـ کاراکار و بکـرى سیاسیان دروست کرد. بـجارـک
دـسـا تدار پـیدا بوو، ئـو سنوور کـ بـ هـوـس کـشرا بوون، بـ ق
و زـرـمـلـى بـرگریکیان لـ دـکرد.

هـروـها لـبـر ئـوى خـک کـ لـسـر ئـم پارچـ زـویـ دـژیان،
هـندـ جیاواز بوون، هـندـ نـگونجاو و پـچـوانـ بوون لـ بیرباوـرى
ئاینى و بـنـچـدا، دـتوانـ تـنیا یـک شـوـ دروست بکات حوکمیان
بکـتـ: بـ دـستـکى پـاـین، ئـمـکى لاواز زوو بـ زوو کـشـى
دـبوو، لـ سوریا ۲۰ هـرای دـوـت لـ ۲۱ ساـدا هـبوو و هـندـکیان
سـرکـوتوو بوون و هـندـکیان نا، حافز الاسد، باوکى حوکمدارى ئیمـ،
بـ وـا تـکـ سـقامگیریـکى دیکتاتـریا نـى بـخـشـ، مـرجى ئـوى لـم
کـمـگا یـو دیموکراتى بن، هـر لـسـر تاوـ بیرکردنـو یـکى هـوـ
بوو.

هـنووکـ پیاو دـتوانى بیسـلمـنـ، ئـو ئاسانـ، تاوانـکـ بدى بـسـر
ملى هـزـ کـلـنیـکان دا. بـ کورتى لـ سـد ساـ دا، گـلـ دـرفـت
ها تـ پـشـو، سنوورـکان است بکـتـو، پـرژینـکان هـکـنـ.
ئـم لـ ووى تیوریـو است. لـ پراکتیدا استکردنـو یـکى لـم
جـر هـموو توانا و بـهاوتایى خـسـتى چاکى دـسـا تدارکـى گـرـک
بوو: واز لـ دـسـات هـنان.

دیـار لـ دیموکراتى زـر کـم و دـدات، لـ ئـتـکراتى ئـو بـ
نزیكى نـناسراوـ لـ بـنـتـدا ئـوانـ بـرچاوتـر نین، کـ لـم
دـوـتانـدا دـنـ سـر دـسـات، بـکو ئـوانـ، کـ تـماح لـیداوون .
هـروـها ئـگـر دیکتاتـرک بـو واز بهـنـ، ئـو ناتوانـ بـ خـى
دـنیا و زامن بـت، جـگـر وکـى چى لـو دـکات. لـ کوـ رک بـرقـرار
بوو، دـستـا و دـستى دـسـات دـگـمـنـ.

لـ سـروو ئـمانـشـو کـشـى تایبـتى رـژهـاتى ناوین دـتـ پـشـو:

کشان ووی فـر نسا و بـریتانیا، لـ ساـانی چل دا، مانای ئـ و نیـ، کـوا عـرب دـتوانن بـ ئارامی کـشی سنوور کانیاں چار سـر بـن. ئـ و خاکی بیابان نـوتی بـ سنووری تـدایـ و ناوچـکـ لـ ووی جیوستراتیژیـ و گـرنگ بوو، هـز جیهانیـکان دـستیان تـوـرداو. ئـمـریکا یان رووسیا، پـوـندیـکیان لـگـ خاـون پارچـ زـویـکـدا گرـداو، ئـوان ویستووینا ئـ و بـمـنـو ئـ و کـسـ کـشی هـی لـگـ دانیشـوانی ناوچـکـیدا، بـ خـشیـ و بـک پارـ یان چـکیان بـ ناردوو. زـر لـ دانیشـوانـ یاخیووـکـ لـ ووی ئیدیـلـژیا خـزمـتـیان بـ ئیسلامیستـکان کرد، ئـمـش کـکی بـ سـقامگیری نـخوارد.

پیاو مـژووی ئـهـاتی ناوینی سـدسـی رابووردووی بـ دواى چـکـساتـکـدا دـپـشـکنـ، لـ وـدا یـک دـسـاتـدار ببینـتـ و توانیـتی یـک بـیاری یـکـلاکـر ووی هـبـت، بـ راگرتنی ئاشی خوـن لـ بـرچوون، بـام پیاو بـی دـردـکـ و، ئـم کار هـردـم بـ جـرک لـ جـرکان زـحمـت بوو.

کـواتـ پیاو دـتوانـ ئیمـ چـی بکات و چـی لـ دـست دـت، بـ ئـ و بـکر کـشتاری بـ بانـ و کـتایی پـ بهـنـ؟ پیاو ناتوان هـروا بـ ئاسانی خاـون پارچـ زـویـکان تاوانبار بکات؟ لـ و بار ووی ئـمـریکا و ووسیا هـرایان لـ سوریا. دـباتـکـ گفتوگـکان دـچـنـ سـر کرکـی کـشـکـ. تـنانـت گـر ئـسـدیش بـوات، ئـ و بـس نیـ. هـروک بـس نـبوو سـدام حـسـین و خـندرا. هـتا ئـوکاتـی مـر فـکان لـ ئـهـاتی ناوین دا وکـ عـراقی و سوری یاخود ئـردـنی خـیان نـبین، بـکو وکـ شیعی و سوننی و وکـ کورد یان عـرب، جـولـکـ یان کریست، ئـوا دـوـتـکان تـنیا ئـ و کاتـ توانای ژیانیا هـی، ئـگـر بـت و سنوور کانیاں، ئـنگ بـم درز و دابـشـبونانـ بدـنـ و.

بـ نزیکی هـر جـنگـکی رـهـاتی ناوین دـرفـتی کـنفرانسـکی ئاشتی دـنـتـ پـشـو. لـ و لـسـر هـموو بـژاردـ و شیاوـکان گفتوگـ دـکر، تـنیا لـسـر یـک بابـت نـبـت، کـ بـاستی دـتوانـت ئاشتی بهـنـت: سـرلـنو کـشان ووی ئـ و سنوور گومانلـکـراوان، کـ پـشـ سـد سا ئـاکـشـاون.

ئـنگـ لـ ئاکامدا لازقیـ و ئیدلیب نـکـونـ هـمان وـاتـ و. ئـنگـ کوردـکان خـیان حوکمی خـیان بـن. ئـم چار سـرـانـ شیاوی بیرلـکردنـ و گونجاونن لـ هـموو ناوچـکـدا، بـ تـنیا یـک ئاوارتـ و / شازـ و فـلـستین. گـر دوو میلـت داواى هـمان وـات

بکڻ، سنوور دټټ سږر سنوور کڻيان. ئینجا تڻیا هڻز هڻماري بڻ
دکڻ.

سږچاؤ: دسیدي هڻفتڻ نامي دي تيسايد / Die Zeit، ژمار ۲۶ ی
رځی ۲۲/۶/۲۰۱۷

شڻو ئاشتي پڻ نجڻ کان يان ديوانی (ماچباران) ؟ ... ئيسما عيل تڻيا

ئيسما عيل تڻيا - هان ڦڦڦر

کڻڙا ئيبراهيم خدر يڻ کڻکڻ لڻو شاعير ٿافر تڻي کڻ لڻ
نڻو دڻ کاني سڻدي ابردو وڻ تاو کڻو ئسٽاک، توانيو تي جڻ
پڻ نجڻي خڻي لڻ سڻر نڻخشڻي شيعري کوردیدا دیاري بکات و، وڻک
ٿافر تڻکيش کڻڙان کاني پڻ گڻز کڻي خڻي، لڻ گڻگای دنکڻ
مرواري کاني شيعر وڻ بڻ کڻ مڻگا بڻگ يڻ نڻت.

کڻڙا، لڻ کڻ مڻ شيعري (شڻو ئاشتي پڻ نجڻ کان) دا، خڻ مڻ کاني
هڻ مووماني بڻ سڻر کرد تڻو وڻ، زڻر بڻ جورئ تيش وڻ پڻ نجڻي لڻ سڻر
زامڻ کاند، دانا وڻ. ئو لڻ کڻ مڻ گای کدا باسي خڻ شويستي و ماچ
دڻکات، کڻ ڻڻڻ چڻ ندين کچ لڻ سڻر پياسڻ کردن لڻ گڻ کڻو کڻ، يان
ئاشکرا بوني پڻ يو ندي خڻ شويستي و بڻر گري کردن لڻ او
بڻ چوون کانيان، اڻ پڻ چي گڻ دڻ کڻن، يان لوتيان دڻ بڻ درت...
هڻ موومان ڻڻڻ چڻ ندين کورت هڻوا و ڻڻ پڻ رتاي لڻ م با بڻ تڻ لڻ
ڻڻ نام و سايته کوردی کاند، دڻ خوڻين وڻ.

شاعير لڻ کڻ مڻ گای کدا دڻ ريت کڻ تا ئسٽاک پڻ يو ندي
کڻ مڻ اڻ تي کاني لڻ سڻر بناغڻي عڻ شير تگري و خزما يڻ تيدا، اڻ اڻ
کراو. هڻر چڻ ندي تڻواوي شيعر کان، لڻ مندا داني شڻو و خڻ خواردن،
شڻو و داغان بوني کڻ تري ئاشتي، شڻو و فرمڻسک باراندني چاو کان،
شڻو و هڻو ريني پڻ نجڻ کان، شڻو و... شڻو و... لڻ دايکبون، لڻ گڻ هڻ موو
ئ مان شدا، من پڻ مواي کڻ مڻ شيعر کڻ بڻ ناوي (ماچباران) ناوز د
بکراي، تڻواو پڻ بڻ پڻستي ناو کڻ شيعر کان دڻ بوو، چونک تڻيا

للم ناميلك (١١٦) لاپم ييدا، (٣٢) جار وشى ماچى بكار هـناو.
كـڙا بـ ياخيـوونى لـ كـمـمـگاـو شـتـ باوـكانـدا، هـوـى ئـوـى داوـ
ئـو كـت و پـوـنـدانـ بـچـنـد كـ بـ بـيانـوى و هـمـيـو كـراونـتـ
دست و گـردنى ئافرـتـو. ديارـدى كـچ و سـرهـگـرتنى لاوانى خـر
لـخـنـديوى كورديش، لـ منـداـدانى ئـم قـناغـدا لـدايـكيـوونـ، بـيـ
شـعـر كـانى ئـويـش، بـبـرى نـين لـ ئازارـكـانى لـكـدا بـانى
خـشـويـستان و كـڙانـكـانى تـنـيـايى. ئـو زامانـش دـكولـنـتـو كـ
لـ جـستـى كـمـمـگاـدايـو تا ئـستاكـش، خوـنى لـ دـچـتـ. دـيان
وـنـ شـعـرى ناسك و تازـى ئـفرانـدو... كـڙا مـڙوونـوس نـيـ، بـمـ
بـ شـعـر، مـڙووى زـمـنـكى ديارـيـكـراومان، بـ دـنـوسـتـو.

ياخيـوون لـو كولتور دق گرتووانى دـوروبـر، جـر هـوـست و
جـورئـتـكى دـو بـ گـگـ كردنيان، نـخـوازـا ئـگـر ئـو دـقانـ
لـلايـن كـمـمـگاـو، بـ پـيرـز سـيـريان كـرا بـت... پـروـردى سـقـتـيش
يـكـكـ لـو هـكارانـى كـ دـبـنـ ئاستـنگ لـبـردـم پـشـكـوتـن و، تا
ئـستاكـشى لـگـدا بـت، هـموومان قوربانى ئـم جـر پـروـردانـين
كـ شـت ئاسايـيـكانـيان لـكـردوـين بـ قـدـغـو و حـرام. كـڙا، لـو
جـر دـوروبـر ياخيـو، لـم وانگـيـشـو، ئـمـمـكـ لـسـر دوـنـ
بنيات نانـت.

بـيرم ئـستاكـش كـ منـدا بووم
دايـكم پـنجـى شايـدما نى اـدـوـشـاند
بـ دـنگـي بـرز پـى دـوتم:

ئـتـ كـچى

مـچـ بـ ئـو شـرم

بـ ئـولايـش شوورـيـيـيـ

نـكـى بـجـى...!

كـ گـورـ بووم

پـنجـكانـت فـريان كـردم

ئـو پـنـجانـم هـر بـشـكـنـم

لـ كـچـكـمى اـوـشـنـم.

(شـو ئاشتى پـنجـكانـلـ ٦-٧)

لاى شاعير كـت و پـوـنـد هـر كـت و پـوـنـد، با هـنـدـكـ جـارـيش
سـيـمـبوـى خـشـويـستى و پـكـوـ گـرـدانى دوو جـستـش بـگـيـنـت... تاكـ
ئـقـيـكـ مادام بـشـكى دانـبـاو لـ زنجير ئـقـيـكى دـرگـاي
زـينـدانـكان و كـلـپـچـى دـستى تـكـشـران، ئـو بـ چاـوـكى گوما نـو.
لـم پـيرـزيـيـ دـوانـت كـ بـت شـتـكى باو لـ تـواوى كـمـمـگاـكانى
دنيادا.

هـموو پـنجـكانـجـوانـن

تښتيا ئو پښنجي نښت
نښتي داگيري دښکات.

(شښتو ئاشتي پښنجي کان... ل ۱۰)

لښ کښمښگايي کدا ئښگر پاداشتي خښويستي و خښويستي کردن لوت
بښين و زينداني کردن و کښتابووني جښستي بوښت، ئو کښسي بښم
کار هښدښست و ئښنجامي دښدات، دښبښت پښشمښرگي عيشق و بښ
اشکاوي بانگي محښمښد دښدات و لښ هيچ داوښک ناسښمښتو. کښژا
لښنښوان ميلي کاتزمښرو تريي لښداني دښدا، وښنښيکي جواني
قوربانيداني بښرجښست کردو...

دښي من و کاتزمښرکي

ژوور سښرم لښيک دښچن

ئو چښند بښ کات لښددا

دښي منيش هښند بښ تښ.

(شښتو ئاشتي پښنجي کان... ل ۳۲)

خښويستي استښقين لښسښر بښمښي لښيکتر حاښيبوون و خوښندنښوي
يکتر هښدښچنښت، نښک لښسښر بښمښي ماددښو زښو و گښوهښر... ئو
خښويستيانښي لښسښر بښمښي يښکښم هښدښچنښت. دښبښ ئښزښلي و
ئوښوي تريان وښک (هښمن) ي شاعير گوتښني: (ماښي دنيا چښکي دښست
وښک دښښن). شاعير هښموو شتښک دښکات قورباني ئو دوو قښښي کښ
لښسښر بښمښيکي پتښوي خښويستي، دښکرښت کښمښري...

ئښگر ويستت خوازبښنيم کښيت

بښ دا يکښم بښ

بيا نووي پشدښنت پښ نښگر

من هښردوو قښي تښم بښسښ

بښ کښمښرم.

(شښتو ئاشتي پښنجي کان... ل ۴۶)

ئو ماچي کښ لښ زښربښي کښمښگا پښشکښوتووښکاندا بښتښ مښي
گښينښوي خښويستي و متمانښ بښيکدان، بښ شوښيکي ئاشکراو
بښبښر چاوي هښموو خښکي، لښ گښښښپانښکان و، لښسښر کارو، ناو پاس
و پياسښ کردن و... مومارښسښ دښکرښت، لاي خښمان، با تاسښر ئښسقانيش
يکتريت خښبوښت و حښلاي خښشت بښت، ماچکردن شوورښيي،و، زښربښمان
لښيدښسښمينښو،و، دارو ديوارمان لښ دښبښت گوچکښو خښفيښو چاو و،
لښو دښترسين نښوښک باجي ئو ماچښ، قورباني جښستي بښدواو بښت...
کښژا لښ ناښوابووني ئو دياردښ باوانښ، وي پرسيار دښکات
هښموومان و دښښت:

بښچي دښبښ

بښس بښ ماچښک

لځ چاوی منداځځک بترسین !

(شځځو ئاشتی پځنځځکان... ل ۵۱).

چاوځځوانی، پانتایځځکی گځورځی ئځم کځمځځځ شیعځی داگیر کردوځ...
چاوځځوانیځځک، کځ هځموومان هځر لځ لځدایکبوونځوځ تا گځځستان، لځ
چاوځځوانیداین و، بځ ئاواتځوځین بگځین بځو چاوځځوانیانځی کځ
تځمځنی خځمان لځ پځناویدا، بځخشیوځ... بځځځ، چاوځځوانیځځکی
بځسنوورو بځ چوارچځوځ، وځک ئځو چاوځځوانیځځی کچځکی دځزگیران
ئځنفالکراو، کځ لای کځژاځ بځتځ پځځتووکځ خځشځویستی...
چځند ساځځکځ

پځځتووکځځکی خځشځویستی

دځتخوځنمځوځو لځت تځر نابم...

(شځځو ئاشتی پځنځځکان... ل ۵۷).

ئځو کچځ خځر لځخځ نځدیوځ، کځ تځواوی تاځځ قځځکانی لځ چاوځځوانیدا
سپی کرد، بځ بځئومځدیځوځ سځیری دځقځ باوځ ئځفسانیځځکان دځکات،
کځ تا خځونځکانیان لځوځدا بځدی بکات... خځځکځکی زځر، لځ زځربځی
کځمځځگاگاندا، هاتنځدی خځونځکانیان، لځسځر ئځم ئځفسانانځ،
هځځدځچنځ... کځژاځ دځځځت:
دایکم دځځځ

هځر کاتځ کځتر لځسځر باځځک بکځوځ و

چځلځکځ لځسځر گوځسوانځځکان بجریوځنی

میوانځکی ئازیزت دځ

ئځوځ چځند ځځځځ کځترځکځی دځم

باځی خستووځ چځلځکځی چاوځځکانم

دځجریوځنی

ئځی میوانی ئازیزی من بځ دیار نځبووی...

(شځځو ئاشتی پځنځځکان... ل ۶۱).

لځ کځمځځگایځکی پیاوسالاریدا، هځر پیاو توانیوځی تی خځشځویستی خځی
بځ ځاشکاوځی بځ ئافرځت دځربځځ. بځ پځچځوانځوځ، ئافرځت - تاک و
تځرای ناو داستانځځکان نځبځت-، دځنا نځیتوانیوځ ئځو تځلیسمځ
بشکځنځت و هځست و خځشځویستی خځی بځرامبځر بځ پیاو دځربځځت.
کځژاځ پځشبځکځی خځشځویستی لځگځځ خځشځویستځکځی دځکات و، دځنیایځ
لځوځی کځ ئځو لځ شځځځ سپیځکځدا، دځیباتځوځ. لځ دځځرځکدا، کځ
خځشځویستی یځکځک بځت لځ شتځ قاچاځکراوځځکان، چځن دځتوانځت بځ
ئاشکرا دځستنیشانی پځوانځځکان بکځځت، کځژاځ، بځ ځاشکاوځی
دځستنیشانی پځوانځکځ دځکات و دځځځت:

من و تځ هځردځم شځځمانځ

کځ تځ زیاترت خځش دځوځم،

یا خود من

دو بند هـند سـیری یـکترمان کرد

چاو کانـی تـه هیلاک بوون

چاو کانـی من هـر گـشتر

ئینجا زانیم که من زیاترم خـش دـو یـ

(شـ و ئاشتی پـنجـکان... ل ۹۱-۹۲).

هـر لـهـر ئـو ی لـ که مـگادا عیشق حـرامـ، که ژا لـو دـنیا یـ،

که ئـگـر ئـک لـ ژان لـ پـناوی ئـم عـشقـدا، سـر بـنـتـو،

دوای خـی که سـشینی بـ ناگـ و جگـ لـ چـند کورتـ هـوا کـی

ژنامـکان، ناویشی نا هـنن، چونکـ خـشـویستی لـ دـقـر کی سنوور

تـلبـندکراو، بـ عـیب و عارو شـرمـزاری، دـهـتـ ژماردن و که سـ

نزیکه کانـی خـیشی، خـی لـ بـ خاوـن ناکـن.

من دـمـو بـ عـشقی

تـ بـمرم

بـمـام دـزانم، نـ دـتوانن

شینم بـ بگـن

نـ دـوـرن ناوم بـنن.

(شـ و ئاشتی پـنجـکان... ل ۹۲).

بـراوردکردنی وـرینی گـای پایز بـ وـرینی ماچی کچـک بـ

دـستگیرانـکی، وـنـی کی شیعری جوانـ و لـ شیعـکی شیاویشدا

تـوزیف کراو. گـا لـ حـزمـت پایزو، هـکـشانی تـمـن، ئـمیش بـ

داخی ئـ و بـربـستانـی که بـوونـتـ ئاستـنگ لـ بـردـم بـیـک

گـیشتنیان... ماچـکانی ئـو، تـنیا لـ حزوری نیگای خـشـویستـکی،

هـدی هـدی، بـ خامـشی دـوـرن، بـ ئـو ی ماچی هـقیقت بکـن و بـنـ

دوو گیان لـ یـک جـستـدا و، لـ ناو یـکـتریدا، بتوـنـنـو.

پایز هـنگاو کانـی ناو

گـا کا نیش بـسـر و خساری زـویدا

داد بـارن

گـا زانی من و تـش دـستی پـکرد

درختـکان گـا کا نیان وـراندو

لـو کانـی من ماچ

ئـوان بـ سـر سنگی زـوی

من بـ نیگای سیحراوی تـ.

(شـ و ئاشتی پـنجـکان... ل ۱۰۵).

لـ شیعری کوردیدا، بـو سیفـتـی زـربـی هـر زـریان، پیاوـکان

نووسیویانـ، هـر خودی شاعیرـکان، خـیان بـ پـپوولـ چواندو، و،

دـستگیرانـکانیشیان بـ گو و مـم چواندو... هـر چـند لـ واقیعدا،

زۆترو زۆتر، كچەكان دىنە قوربانى و زۆر جارانىش، ئۇ و پياوانى
كە بوونەتە پىروانە، وەك بىرزەكى بانان لى دىردەن و، كچەكانىش
مەرگ و ئاگر، درونەنى تەمەنيان دىكات. كەژا، ئىمجارەيان، وەنە
شەيرىيەكە بىرەواژ كىردەتەو، خەى كىردەتە پىپوولەيك و
دىستىگرانەكەشى، بى ھەموو زىرىكەو، بى گەو چواندەو. ئۇو،
لەردا دىتە:

كە من ھەندە شەيدەى تە بىم

كە تە ھەندە عاشقى من

دە بى من بىمە پىپوولەو

تەش گەوۋەكى باخەكەى من.

(شەو ئاشتە پىنەنەكان... ل ۱۱۳).

لەدوا جاردە، ھىوای سەركەوتەن و بىخەشى بىردەوام و جورئەتى
بىردەوام بى كەژا دىخووزىن و، ئومەد دىكەين بىتە پىكەك ل
كەوۋەكە پتەوۋەكانى دىكەكەكە ل مەفەكانى ئافەت و ، سەوۋەكە بىت
بى ئۇو گەمىيەكە ھەموومان دىمانەوتە بىرەو پىكەكانى و ئارامىمان
بىتە.

* شەو ئاشتە پىنەنەكان، كەژا ئىبراھىم خدر، چاپى پىكەم،
سەمانى، ۲۰۰۰.

* ئەم وتارە پىشتر بىاوم كىردەتەو. بىبەنەى مەرگى ناوادەى (
كەژا) ى ھەمىشە نەمر، پىم باشوو دووبارە بىاوى بىكەمەو.

* كەژال، لە سەى ۱۹۶۸ ، لە قەۋەادزە لە دىكەبو. شەيرەكى ھەست
ناسك و بى بىشت بوو... كەمەكە شەيرە لە دوو تەوۋى چەندىن كەتە ل
دوای خەى جەھەشتە... شەيرەكانى وەرگەردراونەتە سەر زەربەى زمانەكان
لە نموونەى؛ (ەرەبى، فارسى، ئىنگلىزى، ئىمانى، ئىسپانى،
ئەمازىغى،.....). دىيان لەكەنەوۋەى ئاساىى و ئەكادىمى ، لەسەر
شەيرەكانى نووسراو و بىاوكراونەتەو. بى داخەو، لە شەوۋى
۲۳/۴/۲۰۱۸ دا، بى پىكەجەرى مەئاوایى لەكەردىن... جەركە تىش بى
داخەو، بى مەراسىمى پىرسەكەى كە زەر چەل و ھەل، ساردو سە، بوو...
دەنىام ئەگەر ئەو پىرسەى زە سىياسىيەكى كورد با، زەر گەرم و
گەتە دەبوو... لەرەو تەدەگەين كە ئەوۋەى لای سىياسى و سەركەدەكانەمان
قەدرو قىمەتى نەبەت، ئەو شەيرو ئەدىب و نووسەرەكانەمان. خەيف و
مەبان بى نەتەوۋەيك كە سەركەدەكانەمان، ئەز لە قەۋەم و
نووسەرەكانەمان ناگرن!!!

كارىكا تۈر - يېڭى پارچىلىق جەبار

لە شاعىرى چىنى خاتوو (زايى
هوايى) وه ... و رگەلىنى : نىژاد
ئەزىز سورمى

ناسنامه يه كي شـواو
 ناتوانم له دادگادا
 دداني پـدا بنـم
 به فرم له باخهـي چهپ دايه و
 ئاگر له گيرفاني است
 ئاگر ده کار
 چـلايي ، شار ، ماسي
 بسووتـنـ ..
 به فريش پـي ده کر
 ووبان و تاوانان
 داپـشـ ..
 تريغهـي مانگم پـيه ،
 بهـام له تاريخايدا .
 دار خـخـکم پـيه ،
 لـ نايبينم گوـ بکا .
 به هارـکي ديماهي نه هاتووم پـيه
 که چي ههست به زستان ده کم .
 بنياتي کيمياوي و حکوومه تي و مـزه خانم دزي
 که چي هيچم نييه .. موفليس .
 من گونا هم
 وازم لـ بـنه دوور بـم
 من ،
 له سهر خـمدا حه که مم
 له بـحم بگره
 له تاريخي شهـکدا دهـم
 بـ شوـنه وار
 لهـم شاره دوور ده که ومه وه .

(2)

هه موو چين تهـي ده کم له گهـت بنووم
 به کار بـني و به کار بـي
 جياوازي چيه ؟
 ئه گهر جياوازيهـك هه بـ
 دوو جهسته
 پـکدا دهـدن
 هـز ،
 گوـ بهـز کرايه وه و

به هاری چاوه ۛ وانکراو
 گو ۛك ه ۛنای
 له وه زیاتر نا ..
 هه ۛه یه وایزانین
 ئەمه ژیا ن ۛكه
 له نو ۛدا دهست ۛ ۛ ده کاته وه .
 له نیوهی چین هه ند ۛ شت ۛ ووده ده ن :
 گ ۛكان ده ته قنه وه ،
 ۛووبار به وشکی ت ۛده په ۛن ..
 زیندانیی سیاسی و
 کر ۛکاره له بیرکراوه کان ..
 ئاسك ، له ق له قه تاج سووره کان
 بهر ب ۛردومان ده که ون ..
 به ناو ۛ ۛژنه ی گوللاندا د ۛم
 له گه ۛت بنووم ..
 چه ندان شه و ک ۛده که مه وه
 بیکه مه سپ ۛده یه ك
 له گه ۛت بنووم ..
 به ناو چه نداندا ۛاده که م و
 چه ندان له من ۛاده که ن ب ۛ یه ک ۛك
 له گه ۛت بنوو .
 ئاساییه
 ۛه نگه په پووله بتوانن ده سخه ۛه تم بدەن ..
 له وانه یه گومانم
 په سن بکاته به هار و
 گوندی هنگدیان
 بکاته نیشتمانم ،
 به ۛام ئەمانه هه مووی بیانوون
 من شهوم له گه ۛ ت ۛدا به سهر برد .

ناماژه

زای ۛ هواي ۛ : خاتوو هواي ۛ شاعیر ۛکی چینییه ، له گه ۛ له دایک
 بوونیدا ، ئیفلجی له م ۛشکدا هه بووه ، له گوند ۛکی دووره ده ستدا له
 دایک بووه ، له تهمه نی 19 سا ۛیدا باوکی به شووی داوه ته پیاو ۛك به
 ده یان سا ۛ له خ ۛی گه وره تر که پاشان به ک ۛ ۛنی شوقه یه ك ب ۛی ل ۛی جیا

سەرەتا چەند قەسیدەیه‌کی لە سایتێک بـا و کردەووە بەخێوی بـا خێوی کردبوو وە ، لە دواییدا سەرنجی هەندێ گۆڤار و بـا و کراوەی ئەدەبی ئاکا شاتای ئەوێ زۆر جار بە (ئیمیلی دیکنسن) ی چینیان چوواندوو

<http://www.kikahmagazine.com/?p=5975>

کوردایێتی، ئێو چۆمکێ سەقەت و ناوێکی پوچەیی، کێ عەقەیی
 مەرئەکانی کوردی خستەت داوی خەییو، چۆمکێ لێ چۆمکێ
 ناسە نالستیێ رێگەزێرست و نەژادپەرستیێکانی تورکچەتی و
 عەرەبچەتی و فارسچەتی و هاتەت ئاراو. ئێم چۆمکێ بوو بێ
 عەقەیی، کێ: (لێ پێناوی ئازادی و سەرفرازی و مافی نەتەوێ
 گەلی کوردا بێکارهاتوو و بێکار دەبن، بێ ئێو هاتەت کایەیی

ئەمەل ومانا نەدايە، ئۆلۈپ، كەسە بىجەكتىڭەكان لى ئاستى ئىجەكتىڭە
چەوسەندەركەدا نە، زەربەى شەرشەكان كەسانەكى ئاغا و دەركەگە و
شەخ و مەلا و يان چەندە حەزەبەك، كەسە بىجەمان شەو، بىر و ھەزەريان لى
خولگەى دەركەبەگەيەتى و بەرژوا دواكەوتوۋەكەى ناوچەكەدا گەرى
خواردو، ھەركەز نەتەوانىۋە ئەمەقەپەتە و مەنتالەتە
تەپەنەنەن، بىيە بىجە ھەچەركەگەلى كوردەمەچەركە و بىمە
مەكانىزمە نەتەوانىۋە و ناتەونەتە بگاتە بى مەفە ۋەكەنى خەى و
زەگەرى نەبەتە لى دەستەچەوسەندەنەو. ئۆلۈ ھەموو شەنەى، كەسە بىجەگەلى
كوردەكراۋە، جەگە لى دەركەپەدەرى نەسەنەستەيە چەوسەندەركە، يان
شەنەتە دىنەى و نەسەنەستەى زەتەشتەكى تەرى بەرھەم نەھەناو.

ئەگەر وردەبەنەو لى ھەموو قەيەرانە مەقەى و فەرھەنگەى و
زەمانەوانەى و ئەبوۋرى و دارەيەى، كەسە ۲۷سە ھۆكەمەنانەى خەى
گەلى كوردە لى كوردەستەنى بەشوردە سەپەندەيانە بەسەرگەل و
كەمەگەى كوردە بەشوردە، خە ئەمە، نە خەستە و ئەرەزوۋەنە بوۋە،
نە حەزەيانەپەكەردوۋە، ئۆلۈ، كەسە ئەمەى پەدروستەردوۋە، مەنتالەتە
دەركەبەگەيەتى و بەرژوازەى دواكەوتوۋەكەى يانە بوۋە، كەسە نەتەوانىۋە
و ناتەوانە خەيانە لى زەگەر بەكەن. لىسەر دەمە (شەرشە) كەنەنەو
ھەمانەكار و كەردەوۋەيانە كەردوۋە لىگە ھەموو پەشمەركە و ئۆلۈ خەكە
ستەمدەيە، كەسە سوتەمەنى بوۋە بىيەنە و خەشەنەى وەستوۋە و ئەمە
ھەزەنەيانەپەستوۋە ۋەكە ھەزەگەلەكى زەگەرەخەشە بوۋە و ئازە
حەسەبەنە بە كەردوۋە، بەمەمە چەنكە ئەمە ھەزەنە نەتەوانىۋە خەيانە
زەگەر بەكەن لى فەرھەنگەى ھۆكەمەنانەى ناوچەكە، كەسە بەمەى سەرەكى
چەوسەندەنەوۋە گەلى كوردەبوۋە، بىيە جەاۋازەىكى ئۆتە نەبەنەنە لى
نەوانە ھۆكەمەنانەى كوردەستەنە و ھۆكەمەنانەى شەيەگەرەيە شەنەنەكەى
عەراقەدا. بىمە پەروەردە و فەرھەنگە دواكەوتوۋەو، ھەتە ھەتەيە
ھەموو گەلەنى ناوچەكە و گەلى كوردەشە دەبەتە بەنەنەنە لى زەر
چەوسەندەنەوۋە و كەيەبوۋەندا.

جەھاد موحەممەد / كوردەستەنە

۲۷/۴/۲۰۱۸

پارتي لـ كوـى كـوتـنـدا يـ؟ ... چالاک ئـغـجـلـرى

ئـم پـرسـيار زـررەك لـ شـەـۋەكـارـان بـ تـايـبەت ئـخـنـگـرانى دـسـەتـى كوردى ھـمىشـ بـرەي چاۋەكـانـيـانـبـرز كـردـتـەۋە بـرامبـرى، ھـردەم بـ وەھامەكى دىروست و موقنە دىگەن، لـ كەنى مەژوۋە دىست پەكەين تادەگاتە خەسەتە كەمەلەتە و سىياسىەكان كە ئەم ھەزەي بـ پەۋە اگرتەۋە. ھەروەك سەزەتەھەنگاۋە يەكەمەكانى لـ ناۋەستە چەكانى سەدەي ابردوۋەستە پەكرد ، سەردەمانەك ھەزەلەدوايشەي كاولكارى دوۋەھەمەۋە كاروانەكەي كەۋتە جوۋە ، جوۋەيەك پەچراۋە مەتەقى فەلسەفەيدەروەي خەي ھاوزەمان خەدى فەلسەفەكەش بەركەۋتەكى ھەگىرسەن لـ نەۋان فەلسەفەي نەتەۋەيەي بەزگارى گەلان بەرامبەر بـ بىر و باۋەي سوسىالەستە كە شەكەي لـ سەي ۱۹۱۷ ە بـ دواۋە زەرىكە كەمەگەي ژەردەستە گەلانى سەرمەست كەرد بوۋ ، بەم ھەيەشەۋە كەمەگەي كورد لـەۋمەۋەلەمەكانى ئەۋدەمەۋە ئەم فەلسەفەيە ۋەكەگە چارەي ژيانى ژەردەستەي كەردىانە ژەمە خەراكەنەستەي ھەزرى كەمەگەي كەۋرەۋارى بەگەشتەي بە لادە نشىنەكەانىشەۋە (خانەۋەقەۋەكان)!! ھەچەندەۋەرگەتن و ھەزمەردنى ئەم جەزە فەلسەفەنە بە تاكى شارنەشىن (خەنەۋار) ي ئەۋكەتە دوزار بوۋتاۋەكو بەۋەۋەي جوتەيەي بەكەيتەۋە ، سەربارى ھەمەۋە ئەمانە بە خەي خەدى فەلسەفە ھەنراۋەكانزادەي ناخە كەمەگەكە نەۋەۋە لەۋدەمەدا و بگە تا دەگاتە ئەمەش .

بە ھەنەنى ئەم فەلسەفە نەخەمەۋانە لـ ژيانى سىياسى كەمەگەي شەرقەدا بە تەيەت لـ ناۋەكوردە ۋەكەسەچاۋەي چارەسەر ، شەمەندەفەرەكەي كەردە سەر سەكى مەدەرنە ، لـ كاتەكدا مەدەرنە بە خەي زادەيەكەژەۋەكەي دوۋەشەي گەۋرە بوۋە كە ژيانى سىياسى و كەمەلەتەي ئەژئەۋەيەكانى شەۋەقەند ، ئەندىقەجۋالەزم (تاكەتەي) نەھەشتەي جەۋاۋەي نەۋان تاكەكان ۋەكە پرسەكى بەتەيانە لـ ھەناۋەمەدەرنەدا بوۋە ھەزى ئەۋە مەكەنەيەي لـ بازدانى نەۋان سەدەي ۱۹ بە ۲۰ بوۋە بەرامبەر بەگەۋەنكارەيەكانى ژيانى سەردەم . بـ . . نەخەمەين و ئەمادە نەۋەۋەي دۋنەي كوردى بەرامبەر ئەم ھەژانە و بەزەر اەكەشان و پەۋەلكەنئەيدە ھەۋرەكان بوۋە سەرەتەي ھەۋەكەي بەردەۋام بە پرسە سىياسى كورد لـ ناۋچەكە .

بەدەيارەكراۋە ئەمادەنەۋەۋەي مەتەقىەكى بە ھەز و تەندروست لـ

ژیانی بزوتنډو یی سیاسی کوردییدا هیچوختک نښو و نښتډ سښنگډری پارزگاری ژیانی کډمډایتی و سیاسی خټک، بډ نموډن کاتډشډشی کوردی لډو پډی بډهزییدا بوو (ئاستی سډربازی) لډ شډست و سډرډتای حډفتاکان ، لډ ئان وساتډکدا بووبډ هډم و دیار نډما ، لډم وډستگډیډدا نابنډت فډرمی کوردایتی وډک ډډگډی چارډسډرئډنجامډکډی خډی پډکابډت ، لډ کاتډکدا نموډنډی بډ پډو وډستانی زایونیزمی یډهودت دډبینیت ، ئډوکاتسډردډوای وډډامډکان چډگ دډکډون ئډگډر مډبډستمان بډت.

لډرډدا هډندډی سډرکډرډ و دډست ډډیشټووی سیاسی نا مډفډق بوونډ بډرامبډر بډم ئاراستډیډ ،خډکډئاسای تډنها باجډکډیان داوډ ، ئډویش بډ گډورډترین سډرما یډ کډ بډخشینی وډ(خوډن) ، ئډمډ جیا لډهډرډسی بډردډوامی ئابوری و سیاسی و کډمډایتی.

بډردډوامیدان بډم هډډ سیاسیی درډژډی کډشا ، هډرچی چیا و دډشت و دډ هډیډ لډ کوردستان بوونډشوډن و شډډگډی ململانډیډکی سیاسی و عډسکډری بډ ئامانجی بچوکردنډوای یډکتر و خډنیشاندانیا نوډک ئایکډنډکی سیاسی فریادډډس بډ دونیای کوردی.

بډدوای گډډانکار یډکانی ناوچډکډو عډراقدا ، هډلډک ډډخسا لډ زادډی سډرکډشی و هډډیدیکتاتډریډتیډوډ ، ئډم فیگډرډ ئډسایانډ بډو مډژووډی پډشټروډو هاتنډوډ گډډډپانډکډ ، بډهډمانپاسیډی دوډنډوډ بډرووډووی ژیانډکی تډواو جیاواز لډ دوډنډ بوونډوډ ، فډرمی بډډوډبردن و ډډکخستنیکډمډگډ ، شډقاو هډډنان بډ ناو دونیای کډبډکډی مډدډنی و هډبډژاردن ، بډډډ ئډنجامډکډیمان بینی کډ تاجډنډ ئډم فیگډرډ سیاسیانډ دډتوانن هډزمی یډکتر بکډن!!؟

شډی ناخډ نموونییډکی تر لډشکست و هاوکات هډنانډ سډر شانډی ډډقیب وډک فریاد ډډس بووبډبډشک لډو کوردایډتیډی تاکی کورد بډردډوام باجی بډداوډ .

بډدوای ډوخانی حزبی بډعسدا ، وډستگډیډکی تری کردوډ بډ هډزډ رکابډرډکانی کوردایتی ، هډرچډندډبډرژډوډندی ئابوری پردډک بوو بډ پشتیوانی یډکتر بډرامبډر بډ عډراقی نوډ ، جارډکی تر لډمهډنگاوډشدا لډگډډ ئډوای هډموو پډکډا هاوپډلی سیاسی بوون سډرکډوتوو نډبوون ، بډهډی چاوچنډکیسډروډت وسامانډوډ کډوتنډ داوی تډډډی حکومډتډکانی عډراقوډ ئډنجام جارډکی تر خډکډوتډ باجدان.

هاتنی داعش و بډرز بوونډوای کډرقی کورد تا ئډندازډی لډ خډبایبوون و دیراسډنډکردنی واقعی سیاسیناوچډکډ ، هډروډها بډ

وایجادانی ئـ و فـرم فـلسـفـیـ کوردایـتیـ سـقـتـی کـ در ژکراوی
چلـکانیـسدی پـشـو کـوتـن داوی شکستی یفراندـمـ و ، ئاکامـکـی
دوا هـناسـی ئـ و باـنـی خـیانیان پـدا هـواسـی فـش بو و کـوتـ
زوی و تـواوی ئـ و ناوچـانـش کـ بـشـکن لـ هـرمـمی
کوردستانگـایـ و دـخی پـش داعش و دـوـتی فیدرا کـنـترـی
کرد و ، لـمـ و فـرمی ۱۶ ی ئـکتـبـریانـدا تاشیو بـ خـستـ ناو
تابوتی خیانتی هـند کـس بـ هـر چی دـرباز بوونی خـیان لـ و
شکستی کـ ۱۶ ی ئـوکتـبـر ئـنجامی ئـ و ئـزموونـ دـاوـی
یفراندـمـ نـ و کو هـکار بـتـ.

لـر دا دـبـت ئـ و بـینـن ئـمـ لـ هـموو هـزک زیاتر پارتی
دستی بـسـر ئـم فـرم لـ کوردایـتـدا گرتوو ، لـ پا ئـمـشدا
شادـماری ئابوری هـر بـ گیانی ئـ و هـز دا هاتوچـ دـکاتـ،
کوردایـتی و خـبات بـ پارتی چـن دستی پـکردو هـر و هـاش
هـشتویـتـ و ، ژگارک یـکتـی نـید هـشتپـلبهاو ژـ بـمـام بـهـی
تـکچوونی ناخـی یـکتـی و پارچـ بوونی و پارتی کـوتـ سـرخـت ،
هـرگـانـک لـ بـرژ و نـدی ئـودا نـبـت ئیمکانی جوـکـردنی نیـ،
یـکتـی نـو تـکان و ئـستا (یـکتـی، گـان و هاوپـیمانی) بـ
پارتی ئاسمان و ئسمانی فـرقـ، لـمـ بـدوا پارتی پـویستی بـ
تفـنگ نـماوـخـی یـکلا بکاتـ و ، ئـمـش بـ چـند هـکارک یـکـم
خاوی نی ئابوریـکی تـکمـی و کـ حزب ، دوو هـم کوردایـتی بـ و
فـرمی خـی مـبـستـتی یاری پـدکات ئایکـنـک سیاسی بوـری ئـ و
نیـ بـووی بوـستـتـ و لـ کاتـکدا ئـم بوـریـ ئـنجام دـبـت
دستی بـ بـرت ، سـهـم بـرد و امیدان بـلـکـایـزم و پـرژینـکردنی
دـسـاتـی خـی ، چوار هـم بـهـزی رکا بـرکـانی بـتـواوی هـز
سیاسیـکان و هاوکات سـرقا کردنیان بـ ناکـکیـکانی یـکـتر و ،
پـنجـم بـکار هـنـانی هـزکـانی تر لـ دـسـاتـدا و کـوئـوی خـی
مـبـستـتی، دوا خا نـبوونی بوـری هـیچ هـزک لـدـرووی پارتی بـ
دیسکـرسـکیجـاوا تر لـوی پارتی کاری بـ دـکات لـ پـیوـند بـ
پرسی کورد و کوردایـتی.

ئـنجامی ئـم جـر لـ کاری سیاسی پارتی و هـسوکـوتـکانی لـ
ناخـدا دـزانـت چـن بـرخود لـگـژینـگی خـی بکات ، دـنگـدـرانیـشی
بـشـکی دانـبـاوی فـرمی دیوـخانـ، هاوکات پـش نـکـوتـنیـاستی
هوشیاری کـمـگـ فاکتـرکی بـهـز بـ ئـم جـر ئایکـنانـ، هـر
هـزکـیش مـبـستی بـت بـئـاراستی پارتی هـنگاو بـت بـ دوو دـی
دـبـت پاش ماوـی پارتی بـچـنـتـ و .

دوا پښتم به هېژاردنې کاني مانگي داهاتوو کې پارتی بایکېتی
کړکوک ئو ناوچانې کړدو، د رید خات کې پارتی بېچی
ئاراسته یېک شېن دکات !!، هر هېژرک مې بستی بېت کې بېری
سیاسپارتی بکات د بېت تېواو جیاواز بېت بې پېچېوانو بېم فېرمې
هېژرکاني تر کاري لېسې د دېکې د نیا بیا پېکاني پارتی زېر لېو
بې هېژتر بې پاچکېکاني ئو بکېوت.

راخستنې فېرشی سوور بې داگیرکېرکې کوردستان! ... رېزا شوان

کې زانیم سېرک وېراني عراقی شیعیستان د بېوت بچېت بې
سولېماني و بې هېولېر لېو باوې دا بووم، کې خېکې ئېم دوو شارې
باشووری کوردستان، لې دژې سېرداني عېبادی رېگېرېرست و
شیعې پېرست، لې دژې داگیرکېرکې خوښېژ، کې د سته کاني بې خوښې
دېان کورد سوورن، گېورې ترېن خې پېشانداني ناوېزايی سازدېکېن و بې
دېان لافیتېش بېرزدېکېن و وېرې وېرې کاني عېبادی شېرمېرزدېکېن..
چونکې هېشتا ساکې بېسېر ئو تاوانانې لې رېژې (۱۶/ ئوکتې بېر/
۲۰۱۷) دا لې دژې گېلې کوردمان ئې نجامیدان تېنې پېون.. بې بې یاری
عېبادی (سوپا د ندي) کې و (حېشدي و حېشې) و (تېرېسی سېوړی
ئېراني) بې زې بې لاحتريې هېژو پېلاماری کړکوک و دوز و خانېقین
يان دا، ناشېت (کې واسووراني پېش لېشکری داگیرکېر —
کېرکوکفېرېشان) لې بېرېکېن، کې رېرېکې زېر ناپاکيان هېبوو لې بې
دېسته وېرې داني کړکوک، ئې ئې و هېژې عېبادی نېبوو کې بې دېان
کوردی سفیلیان لې کړکوک و دوز و خانېقین کوشت؟ بېسېدان ما و
کې گای کوردیان تا ناکردن و سوتانېان و تېقاندیان و، زیاتریش لې
پېنجا پېشمېرگیان شېهیدکړدن و زېریش بې وشتانې بې تانکې ئې مریکی
لاشکانيان پانکړدن و؟ ئې ئې و هېژې عېبادی نېبوو د سترېژيان
بې ئا بېووی کورد کړد؟ تا ئې مېش نزیکې دوو سېد هېزار کوردی
خېکې کړکوک و دوز لې ترسی (حېشدي و حېشې) ی بې وشت، ناوېرن بې
کړکوک و دوز و شېنگار بگېرې و، چونکې ئې مانې لې داعش پېستر و

دند تر و بوشترن. سرائی کورد هه موو ئه مانه تان له بیرکرد؟ ئه ی هه ر هه زه که ی عه بادی نه بوو که له که رکوک و دوز و خانه قین، بهرزییان به ئاای کوردستان و به به ها پیرزییه کانی کورد کرد؟ عه بادی ره گه زپه رستیش ده ستخشی له ئه نجامدانی ئه م تاوانانه کرد و به سه رککه وتنه کی گه وره ناوی بردن و ناویان ده بات.. ئه ی هه ر عه بادی نییه که دره ژ به سیاسه ته گه او که ی نوری مالیکی هاو بیر به گه نی ده دات و موچه ی فره مان به رانی کوردستانی به ی، به برسیکردنی گه له که مان؟ ئه م به به یاره یه ش که له م دوو مانگه دا و کو خه ری کردن به ی ناردوون، ته نها به بانگه شیه هه به ژاردنه.. هه ر کا ته کیش ملکه چی به یاره تاکه ویه کانی نه بن، دووباره ئه م چه که ی به رانه به به گه لی کوردمان به کار ده ه نه ت.. ئه م ش ته نها له دیکته ته رکی ره گه زپه رست ده و شته و.

عه بادی ره ژی چوار شه مه (۲۵ی / ئه پرله / ۲۰۱۸) سه ردانی شاری سه لمانی کرد و له فکه که خانی سه لمانی له لایه ن سه رکرد به اکانی یه که ته نیشتمانی کوردستان و حیزبه کانی ته ره و په شواری له کرا.. ره ژی په نه ج شه مه ش (۲۶ی / ئه پرله / ۲۰۱۸) سه ردانی هه وه لیه ری کرد، سه ره که وه زیرانی کوردستان فره شی سووری به عه بادی که داگیرکه ره کی کوردستان راخست و ده ستی خسته نه و ده ستی و زه به به گه رمی په شواری له کرد.. به ی ده سه اته دارانی باای کوردستان فره شی سووریان به داگیرکه ره کی ره گه زپه رستی کوردستان راخست.. عه بادی به ئه وه نه هات که مژده ی کارکه ی باش یا کردنه وه ی دوو په ره ژیه ئاوه دانی له سه لمانی و هه وه لیه بدات، به ئه وه نه هات داوای له بووردن له گه لی کوردمان بکه ته له م ئه وه تاوانانه ی له که رکوک و دوزدا ده ره ق به کورد ئه نجامیان دان..

جا نازانه سرائی کوردمان به هه نه ده نه فس نزمه و خه یان به که م و ده زانه؟ هه ر به ئه وه ی له ده سه اته و له په سه ته کانیاندا به نه نه وه؟ که چی په ارتی به یاری ئه وه ی دا که له که رکوک دا به شه داری له هه به ژاردنه کانی په له لمانی عه راقداناکه.. چونکه به شه داریکردنیان دانانه به ره وایی داگیرکردنی که رکوک.. ئه ی باش په شواریکردنتان له سه ره که وه زیرانی عه راق و راخستنی فره شی سوور به داگیرکه ره ی له (سه دا په نه ج)ای خاکی باشووری کوردستان، دانان نییه به ره وایی داگیرکردنی که رکوک و دوز و خانه قین و مه خموور و شه نگار..؟؟ ئه ی به ره گاکانتهان له شاری که رکوک و له دوز و خانه قین لایه ن حه شدی وه حشیه وه ته ان نه کران؟ ته ئه م مه ش حه شدی وه حشییان ته دان، ئه وه ناوه رنه به نه وه به که رکوک، ئه ی ئه م تهان دانان نییه به داگیرکردنی که رکوک؟ که رکوکفره شانیش له سه له مانی و له هه وه لیه دا په یان

لداونن تـو و بـ سـردانن کـی داگیرکـری کـرکـو بـ سولـمانی و هـولـر رووخـش و دـخـشـن.

عـبادی لـ ئـمـمـدا درـژ بـ پیلانن گـاوـکـی رـژـمی بـعـس دـات، بـ شـوی چـتر درـژ بـ بـعـر بـکردن و بـ شیـعـکردنی پارـزگای کـرکـو دـات.. ئـمـش یـکـکـ لـ ئـمانـجـ سـرـکـیـکـانی بـرـنامـی لیستـکـی.. عـبادی بـ ئـو و سـردانی سلـمانی و هـولـر کرد، رـنـگـ سـردانی دهـکـیش بکات، بـ پشتگیریکردن لـ کوردن خـفرـشاننـی خـیان لـ لیستـکـی عـبادی دا کاندید کردوون.. ئـو کوردن خـفرـشاننـی کـ لـ لیستی داگیرکـرکـی کوردستاندا خـی کاندید کردوون و دـیـویانـوـت بـن بـ جاش پـلـلـمانی و بـ نـکـرکـی داگیرکـرکـی کوردستان، بـ لای ئـمـو و زـر ناپاکتر و نامـردترن لـو جاشاننـی کـ چـکیان لـ دژی کورد هـگـرتن.. تا ئـستا جاشی پـرلـمانیمان نـبوو، وا خـریکـ ئـم جـر جاشاننـش لـ کورد دا پـیدا بـن.

دـبـوایـ بـ سـدان کورد، لـ بـردـم فـکـخـاننـی شاری سلـمانی و هـولـرد دا، لـ دژی سـردانن کـی عـبادی بوـستبـانایـ و هاواریان بـکردایـ و عـبادیان شـرمـزار و رسوا بـکردایـ، دوايان بـکردیان کـ بدرـتـ دادگا بـ دادگایـی کردنی، چونکـ تاوانی جـنگـی لـ دژی سفیلی کورد ئـنـجام داوـ.

عـبادی دـیـوـت درزی ناکـکـیـکـانی ریزـکـانی کورد گـورـتر بکاتـو، چونکـ باش لـ خـا نـرـنی و لاوازـکـانی سـرانی کورد گـیشـتـو، باش هـیـسـنگـاندوون کـ هیچیان لـباردا نیـ و هیچیان لـ دـست نایات.. ئـو شـدـزانـت “لایـنـ کوردیـکـان لـسـر ئـو رـکـوتـوون کـ رـنـکـون”

سـرکردـ کورد عـراقـچیـکان، هـند لـ رووی داگیرکـرانی کوردستان خـیان بـکـم و بـ بـدـسـات دـزانـن، بـیـ عـبادی بـ هـندیان نازانـت .

راختنی فـرشـی سوور بـ داگیرکـرکـی کوردستان، زـر شـرمـزارییـ بـ سـرانی کورد.. عـبادیـکـی رـگـزپـرست، کـ بـ دـیان کـشـی بـ کورد دروستکردو، رـژ لـ دواي رـژیش کـشـی زیاتری بـ دروست دـکات و، دانیش بـ مافـ رـواکانی کورد دا نانـت، دـیـوـت فیدرالی باشووری کوردستان لـ ئـتـنـمیـ کارتـنـییـکـی سـدامیش کـمتر بکاتـو.

عـبادیـکـ ئـمـ کردار و نیازی گـاوـی بـت.. بـ دـبـت سـرـرـ وـزیرانی کوردستان و بـرپـرسانی حیزبـ کوردستانییـکان، بـ گـرمـی پـشـوازی لـبـکـن و فـرشـی سووری بـ رابـخـن و دـستـبخـن نـو دـستی داگیرکـرکـی کوردستاننـو؟!

ئۇغرىز سەردار جاف

ھې پەريىھە كەم . . .
لە مەنە دانى ئىشقىما
تەنھا لەو وەنەى تەى
تەىش گاسنى ئومە دمت تەكشكاند و
لە دەسرازەى خەونەكانم
باوئەك خەمى نارنجىت جەھەشتووه
لە تەك پىاسەكانى ئەستەرىەى ژىنم
ھەگر بووئەى و دانەبەى
چەن سەفەرکەى
دوور دوور بەى
دەمت لەگە تاشەبەردى شەلگىرانە تا بردووه
ھې پەريىھە كەم . . .
ئەو ھەر تەى
لەگە زەردەى تىشكى خەرا
ھەموو دەمە لە دەرگەى پەنجەرەم دەدەى
ئاشناى چاوه پە لە فرمەسكەكانم بە
ئەو تەنھا و تەنھا منم خوليام پەتەو ڭرتووه
ھەشتان لە ھەناسەى مە
لە ھەكشانى ھەورازى دەما خەو مەئاس داوه و
ڭەى سەزەت پەخش دەكەى
چما چاوى بەزەى تە
رەشناىى خوئەمى دىتووه
ھې پەريىھە كەم
و و بووم و
دەم لە جەلانەى سەفەرى ئەسلە و سويد و تەكساس
لە نەو جوانى سەلمانى
شەقام بە شەقامى شارت
ئاخر خەمن ھەشتان نەچووم
ھەر لە كەلاوہى تەمەنى را بردووما قوتار دەبم
ئەو خەيا ھەبەق نىن و سەر ئا و نابن
ئەو لە تەك جەستەى مندایە و گەنيووه

هه پەرییه کهم
تە خۆ که سوورە ی خو نەمی
باو ه ناکەم بە سانا یی ما ئاوا یی لە من بکە ی
دەست لە ملی گاف و ر و یی و میما بن و بیرم بکە
ئەو یادانە شیوە ن کەن لە هەنسکما ر نیشوو ه
لە سەر با ی
چرپەکانی بای ئەستەره
کە فەیه ک شەونم بە دیاری بەه نە
حەسرەتەکان ناگەنە گەگە ی لژی
ئەغرت کرد
گریانی خەست دە مەیه و وا پ دەگا
لە د و هزر چ بوو ه
هه پەرییه کهم
خوا ئافاتم بە دە ن ر
ئاهورا مزدا خەرا بات
فریشتە تاریکستان و
ئاو نگیش شەستە بارانی
گوناه باو ه شم پیا دەکا
سزا پەتم لەمل دە ن
روحم ئیدی ر یشتوو ه
هەش بە سەرم
تا ه موو هکانی قژم
ئێتر هەرگیز نابنە نیگای ژن کی تر
هە دەوەر ن
وەك ش پەنجە ل دەبنەو ه
ئەو پەتە ی تە یش
قەنارەیه و مەلی بە سەر ر نیشوو ه

ئەمانیا

2018 / 4 / 27

د زهڅه ژن ... ستار نه حمه د

بـ له گـ شـی تر سه وه
جـلی خـ کوشتن بـپـ شـه
گومان له ته و قـی سه رت بـده
له رـ ه وه کا نه وه
له ها و جو و تی خـ تـ بـ و ا نه
هـه تا ده توـ یتـه وه
له ژـ ر پـا و و
پاژ نه ی سه رسمی خـه کا
بـمره . . به تا سه وه
له چـ ژـی نه وین بـ به شبه
پـسته ی مرـ قـبوون فـده
له گـه گـاشه به ردی رـگا و
نـسرمی چیا کان جووت به
سه رت بـ چیه
که بیرـکی روونا کی تیا نه بـت
نه ندامه کا نی له شـت هـه مووی زیادن
که تـ به کاریان نا هـنی و
هیچ نا بیستی
تـ په یکه رـکی روو خاوی
تا بلـیه کی
له کینه
گومان
ترس و
خـ په رستی
نه وه تـی
جگه له گیر فـا نـکـ پاره
هـه سـتـکـ نییه
رـحت به به را بکا
دـت کراسـکی چـکنه
ویژدانت
بنمیچی گرتووخا نه یه
زارت تووله مارـکـ سـه
نیشتما نت دـزه خـکه
له ژانو سـی داـمان و

گۆی داوان
دەرچووی ئەزموونی زیندانی
بـوانامەى خـکـوشتن و
خـوان مژینت وەرگرتوو
هەرچی بکەى
ناتوانى لەپەيوەستى ستم و
ئینسان سەربـان
بچیتە دەر
تـ ئالوودەو
بەردەبازى بـ پەیکەر